

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

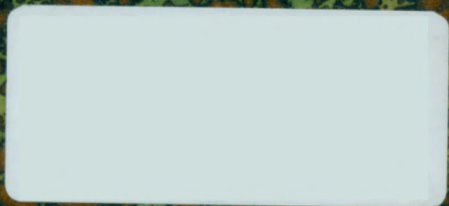

Andr. Tidem

Sandheden
om
Canada.

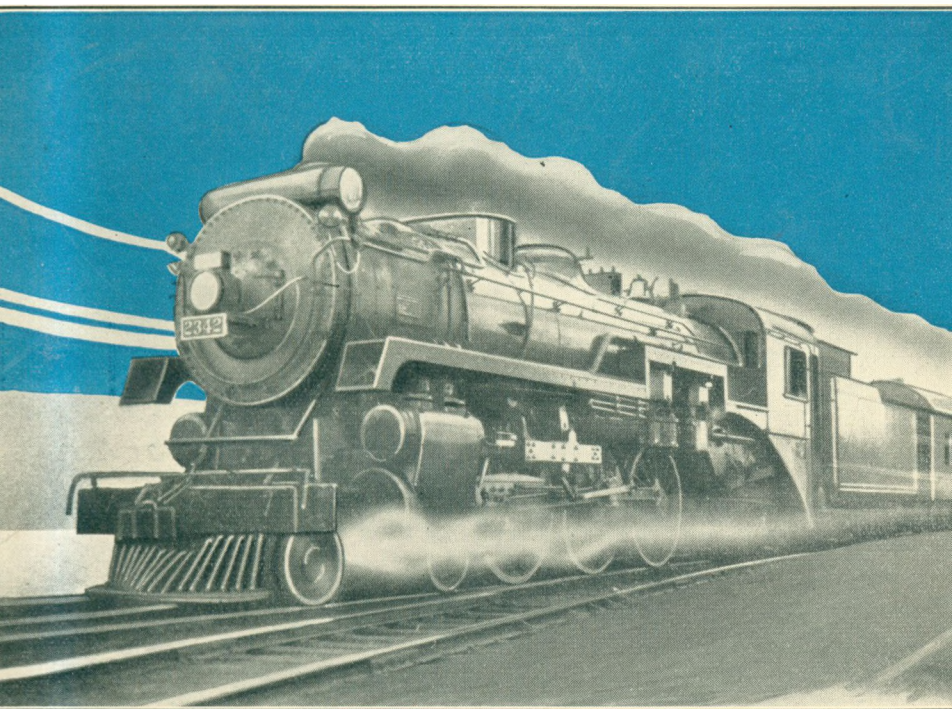
1928.

SANDHEDEN

OM

CANADA

DU SKAL ELSKE HERREN DIN GUD
OG DIN NÆSTE SOM DIG SELV

MATHÆUS 22. 37.-39.

SANDHEDEN OM CANADA

ANDR. NIELSEN

S A N D H E D E N
OM
C A N A D A

FORHOLDENE, SOM DE ER I VIRKELIGHEDEN
SET MED EN ARBEJDER OG LANDMANDS ØJNE

BRØNDERSLEV
TRYKT I VENDSYSEL BOGTRYKKERI
1 9 2 8

FORORD

NAAR en ung Mand eller Kvinde rejser til et fremmed Land, da er det jo i de fleste Tilfælde fordi, at dér mener de lettere at kunne tjene deres Brød og maaske ogsaa med det lønlige Haab, engang at vende hjem som Velhavere. Vi ældre, som rejser — i de fleste Tilfælde med det for Øje, dér at skabe os et nyt Hjem, naar det gamle paa Grund af ugunstige Tider og tit ikke uden vor egen Skyld er gaaet tabt — har vi noget af det samme i os som de unge, vi er jo alle store Børn, og „selv om et Haab eller to bli'r brudt, da staar et nyt for vort Øje“.

Vi rejser til det fremmede Land med store Forhaabninger. Og hvad gaar disse Forhaabninger ud paa, de gaar ud paa at finde godt og godt lønnet Arbejde med lettere Adgang til at faa noget for os selv, det være Forretning, Jord eller, hvad vedkommende har Lyst og Evner til.

Det er mit Haab, at denne Bog maa bidrage til, at ikke saa mange skal staa i det fremmede Land med bitre Skuffelser og bristede Forhaabninger, uden Penge og uden den i hele Verden saa eftertragtede Luksusvare — *Arbejde*.

OVERFARTEN OG ANKOMSTEN

Vi rejser fra Danmark den 24. April. Det er Regnvejr, Grødevejr. Sæden er lagt i den veltilberedte Jord, og Landmanden er saa smaat begyndt at se efter, om den snart kommer op. Græsmarkerne begynder at grønnes. Det er rigtigt dansk Foraarsvejr.

Vi tager Afsked med Kone og Børn, Moder og Søsken, min ældste Søn og jeg, han skal med, han er 17 Aar og har rigtig Mod paa Livet. Afskeden er tung; thi vi ved jo ikke, om vi ses igen. Der er mange Hundrede Mile over det store Hav, og det kan vare mange Aar med at tjene til det nye Hjem. Vi lover hverandre hver især at stole paa Herren, at han vil føre og hjælpe os.

Der kommer paa et Par af de store Stationer nogle Venner for at tage Afsked med os, min Kone har skrevet til dem, uden at vi vidste det. De ønsker os al mulig Held og Lykke i det nye Land. Det er skøndt at have gode Venner og især dem, der ikke vender een Ryggen, naar Fattigdom og Modgang banker paa. Man mærker det er Venskab, som kommer fra det gode i Mennesket, fra Hjertet, ikke den Slags Venskab, der forsvinder sammen med Pengene.

Naar man saadan rejser bort, da er man glad for, at disse Venner kommer og tager Afsked, men det er ligesom det bliver sværere at rejse fra disse Venner til et nyt Land, hvor man ingen Venner har og heller ikke véd, om man finder nogen.

Vi naar imidlertid Esbjerg og gaar ombord i den danske Rutebaad, „Parkeston“, der skal sejle os til Parkeston i England.

Ombord paa Damperen stiftede vi straks Bekendtskab med en Mand fra Sjælland med 7 Børn, han skulde rejse til det samme Sted i Canada som os, den danske Koloni New Danmark i Provinsen New Brunswick, saa vi har jo nu Rejsefæller til Bestemmelsesstedet. Der er to unge Piger paa 17 og 19 Aar og en Dreng paa 15 Aar, der straks danner et livligt Firkløver med min Søn som fjerde. Der er ogsaa en ung Kone med 3 Børn, den mindste er 3 Aar, hun rejser til sin Mand oppe i Standar i Alberta, omtrent ude ved Bjergene. Det er godt 3 Aar siden, han rejste. Hun spurgte mig: „Hvad Tid tænker De at skulle have Familien over?“ Jeg svarede: „Hvis der ingen Chancer eller Udsigter er om et Aar, rejser jeg tilbage igen, saa kan jeg ikke undvære dem længere.“ „Ja“, sagde hun: „Vi mente ogsaa 1 Aar, men det varede 3¹/₂ Aar, og den lille Pige der paa 3 Aar har min Mand ikke set.“

I Dagens Løb traf vi flere Danske, nogle af dem skulde med samme Baad som os, andre skulde blot med til London og derfra med andre Rutebaade. Vi havde en god Overfart over Nordsøen uden Søgesyge af Betydning.

Da vi kom i Land, fik vi et let Eftersyn af vor Bagage, Toldvæsenet véd nok, at disse fattige Emigranter ikke har store Ting med, som der skal svares Told af. Paa Havnepladsen gaar vi lige ind i Toget, som skal føre os til London. Konduktøren efterser Billetten, laaser Kupédøren, saa ingen kan komme hverken ud eller ind. Konduktørerne i England har ikke det Arbejde med at efterse Kupéerne, som deres danske Kolleger.

De engelske Lokomotiver giver et særegent skarpt, gennemtrængende Pift, og saa farer vi afsted med en forbløffende Hurtighed, meget hurtigere end baade i Danmark og Canada. Der er dobbelt Spor, og for hvert 5. Minut farer et Tog forbi os i modgaaende Retning. Det gyser i os, men der kommer mange, saa vi vænner os hurtigt til det. Vi

sidder godt, Sæderne er polstrede med bløde Hynder som i danske 2. Klasses Kupéer.

Det var ved at blive Foraar, da vi rejste fra Danmark; i England er det Sommer, Kornet er allerede saa stort, at det dækker Jorden. Græsset staar grønt. Det meste af Jorden henligger i Græsmarker, der er indhegnede, mest med levende Hegn (vi tænker os paa Fyn). Køerne og store Faareflokke med smaa Lam er paa Græs. I England drives der megen Faareavl. Vi synes, Jorden er for god til det, men de, der ejer Jorden, skal ikke leve af det, de er som Regel Storaktionærer i Kulminer. Toget farer forbi en saadan. Kunde vi tænke eller ønske at bo i England, da skulde det ikke være som Kulminearbejder. Små 2-Etages Huse ligger klistrede op ad hinanden saa tæt som det overhovedet er muligt, Gade op og Gade ned; her har de engelske Godejere ikke for megen Jord. Leve sit halve Liv under Jorden og det andet halve med et saadant lille Hummer til Lejlighed, disse Arbejdere skal vi sandelig ikke misunde.

Vi kommer efter to Timers Jernbanekørsel til en af Londons Banegaarde, hvor der holder nogle store Omnibiler, som skal køre os til Emigranthotellet. Her kommer vi ind i en stor Hal 30—40 Skandinaver og en hel Del Polakker, de fleste af disse har kun en lille Bylt. Karlene er i lange Skaffestøvler og Pigerne i lange Snørestøvler, vi kan se paa dem, at det er deres Stolthed. De er tarveligt og spraglet klædt, det er deres Mode. Karlene er alle klippede helt skaldede, det forlanges og bliver gjort, inden de rejser. De trykker alle Huen ned over Ørene, for at det kan være saa lidt synligt som muligt.

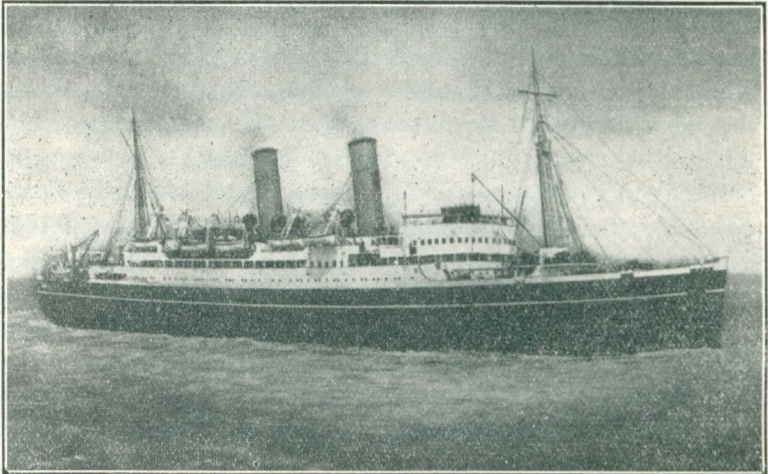
I denne Hal sad vi og saa paa hverandre i ca. 2 Timer, og var ved at blive utaalmodige, da endelig Selskabets Repræsentant kom, anviste os vore Værelser og sørgede for, at vi fik noget at spise. Derefter kunde vi gøre med os selv, hvad vi vilde, enten vi vilde gaa ud og se Byen eller gaa i Seng.

Dagen efter kom der 2 store Biler og hentede os Danske, vi skulde have en gratis Biltur paa Selskabets Regning og se

Londons Herligheder, og de er mange. Trods den uhyre Færdsel gaar alt roligt og stille, der er ikke det Hastværk som i Canadas Storbyer.

Næste Dags Formiddag kom vi igen i Toget og kørte tværs over England til Liverpool. Et herligt Land, alle Frugttræer stod hvide af Blomster nu sidst i April Maaned.

Ankomsten til Liverpool gik vi ombord i C. P. R.'s Udvandrerdamper „Montcalm“, en vældig Kolos paa 17—18000

S. S. MONTCALM

Tons. I Førstningen kunde vi nok gaa vild ombord, det er som en hel lille Verden for sig. Der var 1500 Passagerer ialt foruden 300 Mandes Besætning. Vi danske samt svenske og norske Passagerer, ialt ca. 50 Mand, blev stuvede ud i Forstavnen sammen med Polakkerne. Vi var meget misfornøjede med at skulle have de daarlige Pladser, Reservekahytterne nede i Lasten blev ikke brugt, undtagen naar Skibet var overfyldt.

Vi anløb Glasgow og fik dér 300 Skotter ombord. Til dem var der reserveret de bedre Kahytter, skønt vi var de første, der kom ombord, ligesaa da der skulde spises, Engländerne først, saa blev der uddelt Spisekort. Skandina-

verne i 3. Hold sammen med Polakkerne. Agenterne fortæller ikke, naar de reklamerer for C. P. R., at Skandinaverne kun er Polakker, naar de først faar dem solgt Billetten. Det er altid deres egne, Englænderne, først og sidst.

Vi havde fint Vejr over Atlanten, og vi var kun søsyge en halv Dags Tid. Det var værst med den engelske Kost, og de fleste af os maatte da ogsaa til Lægen for at faa en Portion amerikansk Olie. Vi savnede det danske Rugbrød og solide Kost; men ogsaa det vænner man sig til. De unge tager det hele som en Lysttur, de tænker ikke som vi ældre paa Fremtiden og Hjemmet i det gamle Land, hvor vi har efterladt vore kære.

Det var Fredag Eftermiddag, vi gik ombord; næste Fredag Morgen er vi ovre det store Vand og begynder at gaa ind i St. Lawrencefloden, her har vi endnu 2 Dages Sejllads, inden vi naar Quebec, hvor alle 3. Kl.s Passagerer skal i Land.

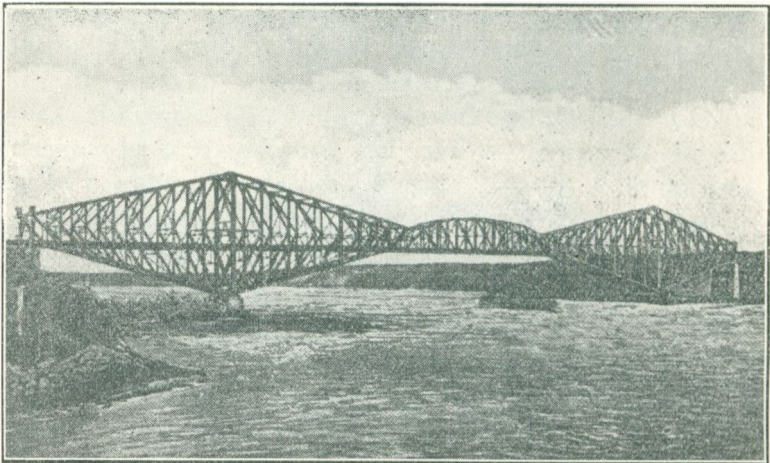
Floden bliver smallere, vi begynder at kunne se Land. New Brunswicks smaa Bjerge er hvide af Sne. Vi forlod Danmark i Foraarets, England i Sommerens og naar Canada i Vinterens Tegn; her er ikke Udsigt til Foraar, og det er snart fjorten Dage siden, vi forlod Danmark, saa dér maa det jo være Sommer nu.

Vi sejler længere op ad Floden, og vi kan nu tydeligere se Land, hvor der i Kløfter og Dale ses smaa Fiskerbyer med smaa bitte Huse, men med flotte Kirker med forgyldte Kupler. Vi er i Katolikkernes Land, hvor det først gælder Kirken, hvis man vil tænke paa at komme i Himlen. Befolkningen i New Brunswick er udelukkende fransk og er alle Katolikker.

Søndag Morgen Kl. 6 blev vi purret, vi skulde op og spise Frokost for sidste Gang paa Skibet, som allerede ligger udenfor Quebec og venter paa en Bugserbaad. De store Dampere kan ikke selv gaa ind til Kajen; men en lille Dampbaad med en Trosse For og Agter slæber dem ind til Bolværket som et andet dødt Uhyre.

Vi kommer i Land og ind i en stor Bygning, hvor vi

føres ind i en med Staaltraadsgitter indhegnet Gang. Vi bliver drevet fremad som en Flok Tugthusfanger. Gangen udmunder i en anden stor Bygning bestaaende af store Indhegnede Staaltraadsbure. Vi blev lukket ind i et saadant Bur, der blev lukket og laaset for os, og vi føler os som Fanger; derfra passerer vi saa igennem Kontrol og Lægeeftersyn, og hvad det hedder. Efter 4—5 Timers Forløb er vi fri og kan gaa, hvorhen vi vil, de fleste af vore Rejse-

QUEBEC-BROEN, SOM FØRER OVER ST. LAWRENCE-FLODEN

kammarater skal mod Vest; vi tager Afsked med dem, det er lidt vemodigt, det er, som vi Danske ved de 14 Dages Samvær er bleven én stor Familie, og vi ses jo næppe mere. Der er Konen med de 3 Børn; den mindste, en dejlig lille Pige, er bleven alles Yngling, og selv en fin sort Mand, som var med, tog hun om Halsen og lo ham ind i Ansigtet, hun kaldte ham en sjov Mand, og Negeren lo lige saa stærkt. Den lille Pige hedder Ketty, og vi skal senere mødes med hende igen.

Min Søn og jeg samt Manden med de 7 Børn skal til New Danmark i New Brunswick, en Dags Rejse imod Øst. Vi faar Besked om, at der ikke gaar Tog i den Retning

før Mandag Eftermiddag Kl. 5, saa vi har god Tid til at se Byen. Det er en flot By, der tildels ligger op ad en Klippeside, en gammel fransk By, hvor det sværmer med Munke og Nonner.

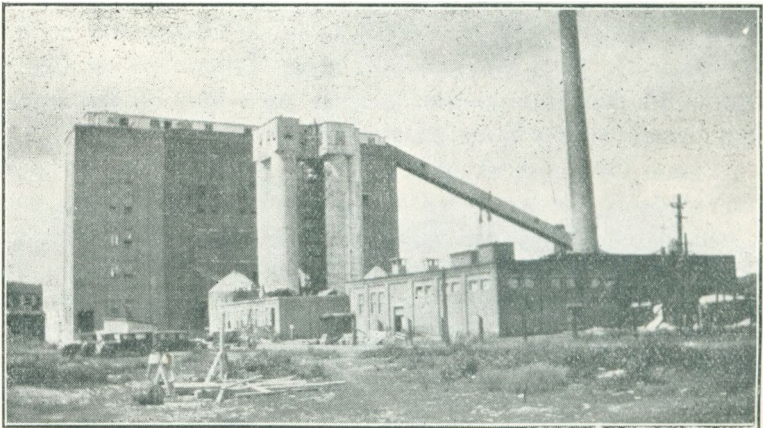
Vi tager afsted med Toget Mandag Eftermiddag Kl. 5, men Kl. 2 om Natten kommer Konduktøren og vækker os. Toget gaar ikke længere. Det fortsætter ikke til New Danmark før Onsdag Morgen Kl. 6. Der var jo ikke andet at gøre, end at finde os i de canadiske Jernbaneforhold, som set med danske Øjne, ikke er særlig gode. For Resten af Natten indlogerede vi os i Ventesalen, og Dagen efter havde vi Tid til at bese Byen, som hedder Edmon⁵ton og ligger lige imod den amerikanske Grænse med kun Floden imellem, hvorover der fører en stor Jernbro.

Byens Opkomst skyldes to store Papirfabriker, én paa hver Side af Floden. Den raa Papirmasse forarbejdes paa Canadasiden og sendes gennem store Rørledninger under Floden over paa Amerikasiden, hvor det gøres færdigt paa Fabriken dér, derved spares en mægtig Told, paa den færdige Vare, som for største Parten bruges i Staterne.

Vi kom da endelig til New Danmark, en lille Træhytte til Station og ellers store, store Bakker med afbrændt Skov, hvor der igen opvokser smaa Træer, en lille Farm hist og her i en Lavning eller paa en Bakkeskraaning. Et trøstesløst Syn, ikke hvad vi havde ventet i Fremtidslandet Canada.

Vi kom op til den gamle Koloni, der ligger 4 Mil fra Stationen, dér ligger pæne velbyggede Farme, men med Bakker og Sten overalt, de har sanket Sten i 50 Aar og kan vistnok blive ved i 50 Aar endnu. Min Søn fik Plads i 1 Maaned med at samle Sten. Canada er et rigt Land, men det er mest paa Sten. Mig var der intet Arbejde til, jeg rejste saa efter et Par Dages Forløb tilbage til Edmon⁵ton til de store Papirfabriker, som man nu arbejdede paa Udvidelse af. Jeg meldte mig som Tømrer, men da jeg ikke kunde tale engelsk eller fransk, kunde man ikke bruge mig, som saadan; jeg fik derimod Arbejde som Jord- og Betonarbejder, der var i Forvejen en 5—6 danske, deriblandt

en Elektriker og en Bankassistent. Vi havde en lille grim Italiener-Mandsling til Bos (Formand), han stod hele Tiden og gloede paa os og gik os i Hælene, som var vi en Flok Slaver, særlig Bankassistenten og Elektrikeren var han efter; saa snart de rettede Ryggen, var han der med sit „sjovl op dér, sjovl op dér.“ Man kunde fristes til at smide Skovlen i Hovedet paa ham. Lønnen var 3 Dollars for 10 Timers Arbejdsdag, og saa gav vi 8 Dollars om Ugen for Kost og Logi.

PAPIRFABRIKEN I EDMONTON

Efter en Tids Forløb opdagede Overbossen, en Irlænder, at vi danske nok kunde gøre vort Arbejde, han kom somme Tider og hentede nogle af os, naar der skulde laves noget særligt inde paa Fabriken. Efter en Maanedes Forløb blev der begyndt paa en ny Fabrik, og jeg fik Plads som Tømrer. Min Søn kom ogsaa derud, der var nemlig ikke Raad til at lade flere Sten pille op dette Aar, hvor han var.

Jeg blev efter en Tids Forløb tilligemed en anden dansk Tømrer fyret. Vor Bos var nemlig fransk og disse ynder ikke Danskerne, jeg tænker, at det er fordi, Danskerne er dem overlegne i Arbejde. Franskmændene er nogle smaa dovne Mennesker, og de holder meget sammen. Der kom 2 franske Tømrere ind samme Dag, vi blev smidt ud. Jeg

kom igen til Jord- og Betonarbejde. Det var haardt og ofte livsfarligt Arbejde. Et Menneskeliv er ikke meget regnet paa disse Pladser, 2 blev slaaget ihjæl, flere slaaget mere eller mindre fordærvet, én slap med et brækket Ben. Min Søn og jeg bestemte os til at gaa, medens vi endnu havde hele Lemmer.

Der gaar nemlig i August Maaned de saakaldte Høsttog. Rejsen fra Østen til Winnipeg koster 20 Dollars og derfra $\frac{1}{2}$ Cent pr. Mil, til Alberta ca. 30 Dollars ialt, ellers koster samme Rejse ca. 90 Dollars.

Nu kørte vi ca. 3 Døgn igennem Skov og Stenklipper, igennem Tunneller, forbi Søer. Det er en vild Natur, en hel Ørken af Sten og Klipper.

Fra Winnipeg var vi en Del Danske, der bestemte os til at tage til Regina i Saskatchewan, det skulde være en god Plads. Den første Dag, vi var der, stod der i Aviserne, at der var kommet 3000 Mand, næste Dag, at der var 5000 Mand, der søgte Arbejde, mest Polakker. Vesten er ligesaa overfyldt af Polakker, som Østen af Franskmænd. Polakkerne underbyder Skandinaverne; thi disse kan ikke arbejde for samme Løn som dem, ikke leve paa samme Vilkaar som dem. En hvid Mand vil gerne sove i en Seng, en Polak lægger sig ude eller kryber ind i en Stald, han betaler aldrig for at komme i en Seng. Jeg tænker heller ikke, han kan komme paa Hotellet, ingen vil have ham ind.

Jeg tror paa Gud, og jeg havde mærket mange Gange i Sommerens Løb, at han havde været med os og i Farens Stund holdt sin Haand over os. Jeg bad til ham om at hjælpe os og vise os Vejen, og hvad vi skulde gøre. Jeg kom til at tale med en ung Mand, som fortalte mig en Del om Standar, den danske Koloni i Alberta. Jeg fik at vide, at der var en dansk Kirke og en dansk Menighed. Det kom til at staa saa tydeligt for mig, at vi skulde rejse derop, og det viste sig, at Gud var med os.

Da vi kom til Standar, gik der nok 100 Mand, som søgte Arbejde, men der var intet Arbejde, der var endnu 14 Dage til de skulde høste.

Vi kom til Standar Lørdag Middag. Om Søndagen var vi i Kirke og traf der en ung Mand, som mente, at kunne skaffe min Søn Plads til 4 Dollars om Dagen hos en ung Englænder, 12 Mile syd for Byen, hvor han skulde køre Traktor.

Vi opspurgte Konen med de 3 Børn, som vi havde rejst sammen med, hun og hendes Mand boede i Byen, og vi blev meget godt modtaget. Det viste sig, at Manden var ligesaa rar som Konen, og det var et glædeligt Gensyn med Børnene, særlig den lille Ketty, hun var en dejlig lille Pige, hun mindede mig saa meget om mine egne smaa Piger i samme Alder. Disse gode Mennesker anviste mig en Farmer, som maaske havde Brug for en Mand. Jeg henvendte mig til Manden og fik Arbejde til en god Løn.

Der gik mange prægtige, unge Mennesker i 14 Dage à 3 Uger inden der blev Høstarbejde til dem. De boede paa Hotellerne, men eftersom det sank i deres Pengebeholdning, flyttede de ned i Rejsestalden, som Ejeren velvillig stillede til Raadighed. De skulde jo have lidt til Føden først, saa kommer Logi i anden Række; ja, der var endogsaa dem, der levede af Kartoffler, som de tiggede hos Farmerne.

Da Høsten begyndte, var der vist flere Løgerende i Stalden end paa Hotellerne, men da Høsten kom i Gang, blev der jo efterhaanden Arbejde til alle, og de unge, haabefulde Mennesker fattede Mod igen, nu skulde der tjenes Penge, hele 5 Dollars om Dagen.

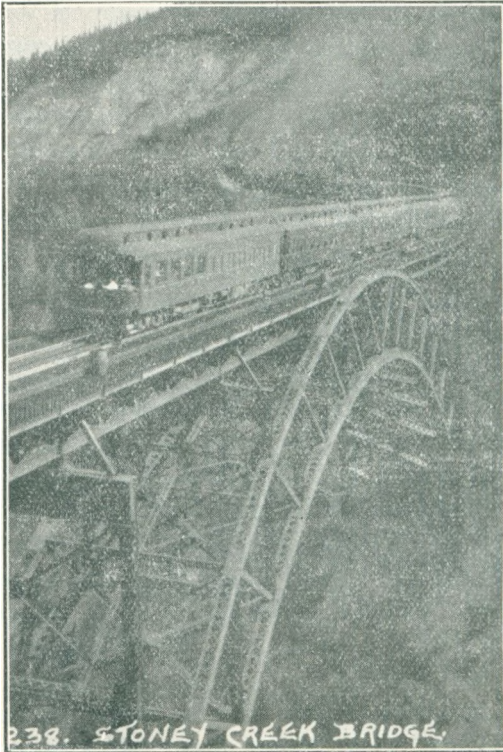

HØSTEN I VESTEN

HØSTARBEJDET er overmaade haardt Arbejde. En Mand skal stakke og sætte sammen lige saa meget som en Selvbinder kan afkaste, 12—15 Acres om Dagen. De canadiske Farmere er meget omhyggelige med at faa dette Arbejde gjort. Naar de er færdige med Mejningen, i Løbet af 10—14 Dage ligesom Farmene er smaa og store til, er Kornet i Reglen tilstrækkelig tør, og Tærskningen begynder. Det kan være, Farmeren har sit eget Tærskværk, det kan ogsaa være, at 2—3 Farmere har slaaget sig sammen om et, saa gaar det løs; der bruges Maskiner fra 6 op til 12 Tims (Spænd Heste). Ved Tærskværk til 6 Tims holder 2 paa hver Side og forker i Maskinen. Bordet er selvtransportabelt, fører selv Negene ind i Maskinen. Et saadant Værk tærsker 10—1200 Buchel Hvede daglig og de store op til 2500 Buchel. Hver Mand læsser sit Læs og forker det selv i Maskinen. Der arbejdes i Reglen fra 6¹/₂ Morgen til 7 Aften saa længe, man kan se. Mandskabet til et saadant Værk indlogeres gerne i et Telt eller for de større Værkers Vedkommende i en Bunkkamp, og Maden koges da i en Kogekærre, lig en Zigeunervogn, hvori der ogsaa spises. Nætterne er kolde, og det fryser undertiden 20—25 Grader i Tærsketiden.

Naar Tærsketiden er forbi, i Aar omkring 1. November, hører alt Arbejde op, saa kan Arbejderne faa deres Penge og gaa. Nu er det, det kniber, idet kun 1 af 10 kan blive

paa Farmen, og de unge Mennesker maa da oftest bruge deres om Sommeren opsparede Løn for at opretholde Livet om Vinteren, og de kan da begynde forfra om Foraaret igen, maaske med lidt mere Erfaring; men en stor Del kommer aldrig videre.

HØSTTOG PAA VEJ TIL VESTEN

Nogle rejser nu mod Øst igen, det samme gjorde min Søn og jeg. Vi har en 4 Dages Jernbanerejse tilbage. De canadiske Jernbanevogne er indrettede med de lange Rejser for Øje. Der er 4 Siddepladser, 2 og 2, der vender sammen, disse er til at trække sammen til Midten, saa de danner god Soveplads til 2. Op imod Loftet er anbragt en Lem, der er beregnet til Bagage. Denne kan trækkes ned og her

kan sove 2. Hver Passager har sit Tæppe med, og man sover udmærket i en saadan „Seng“. Vi havde nogle faa Timers Ophold i Winnipeg og Montreal, hvor der var overfyldt af Arbejdsløse. Vi haster længere mod Øst, men alle Vegne er der overfyldt med Folk.

Min Søn faar en god Plads for Vinteren til 5 Dollars om Maanednen, mange vilde misunde ham, naar Pengene bliver smaa.

SANDHEDEN OM CANADA

DET, vi faar at vide om Canada, inden vi rejser og om Forholdene dér, har vi dels fra de forskellige Jernbane- og Dampskibsselskabers Agenter og Pjecer, eller fra Redaktører, Forfattere, Højskoleforstandere, Præster og andre Bøgenes Mænd. Jeg tror nu ikke, at disse Folk er i Stand til at bedømme et Land landbrugsmæssigt set, og jeg tror tilligemed, at et stort kapitalistisk Selskab staar bagved, og i mange Tilfælde giver disse Mænd fri Rejse med mere for at male Landet med lyse Farver. Disse Folk ser det maaske ogsaa i lysere Farver selv, da de bliver vist de lyse Sider og de gode og fine Farme. Nøden og Arbejdsløsheden sér de ikke.

Jeg skal lige fremdrage et Eksempel paa, hvor klog en lærd Mand, som skal skrive om Landet og dets Forhold, kan være.

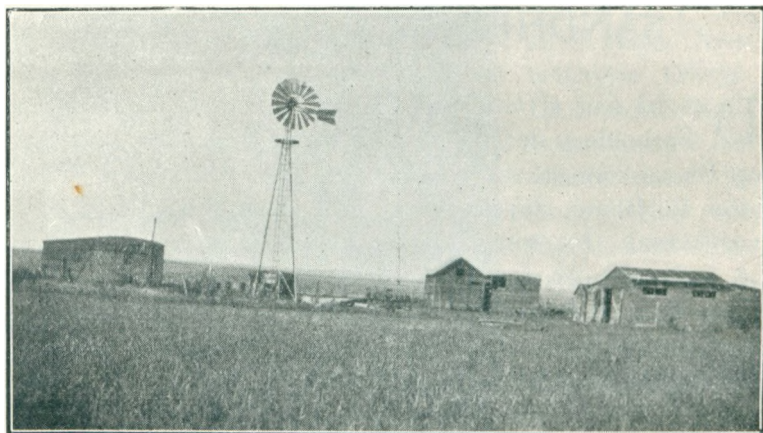
Denne Mand var ude for at se til en Emigrant, der havde købt en Farm paa 120 Acres Land. Der havde været Skov og Masser af Sten paa alle 120 Acres, nu er det en pæn Farm. Emigranten har haft den i 2 Aar.

Den lærde Mand udbrød, da han sér den pæne Farm: „Nej, det var dog en dejlig Farm, har de virkelig ryddet den, det var et godt Stykke Arbejde.“

At rydde en saadan Farm og faa den i Kultur er mere end een Mands Livsværk, idet en Mand skal være ualmindeelig dygtig for at rydde og kultivere 5 Acres om Aaret.

Canada er den nordligste Del af Nordamerika og strækker sig fra Atlanterhavet og helt over til Stillehavet og næsten saa langt mod Nord, som Menneskene kan komme.

Landet bestaar af 9 Provinser, der hver har sine egne Love og sin egen Styrelse, med en fælles Regering under engelsk Overherredømme. Provinserne er følgende fra Øst til Vest: Nova Scotia, Prince Edward-Øen, New Brunswick, Quebec, Ontario, *Manitoba, *Saskatchewan, *Alberta og Britisk Columbia.

EN UNGKARLEFARM I VESTEN

Nova Scotia kommer vi altsaa først til. Denne Provins kan nærmest kaldes en Halvø; den største By er Halifax, her er en stor Havn og Skandinavien—Amerika Liniens Skibe anløber Halifax og afsætter deres Passagerer til Canada.

Den sydlige Del af Nova Scotia er frugtbar, da her er Søklime, mild Vinter og ikke for varmt om Sommeren, trods det, at den sydlige Del ligger mellem 40.—45. Breddegrad. Her arbejder man paa at faa en dansk Koloni, men det er længere mod Nord, og der skal være daarlig Jord.

Arbejdslønnen er lav, ca. 25 Dollars om Maaneden for en dygtig Karl, saa man skal ikke regne med at tjene Kapital til at starte for, dér paa Pladsen.

De med * kaldes Prærieprovinserne.

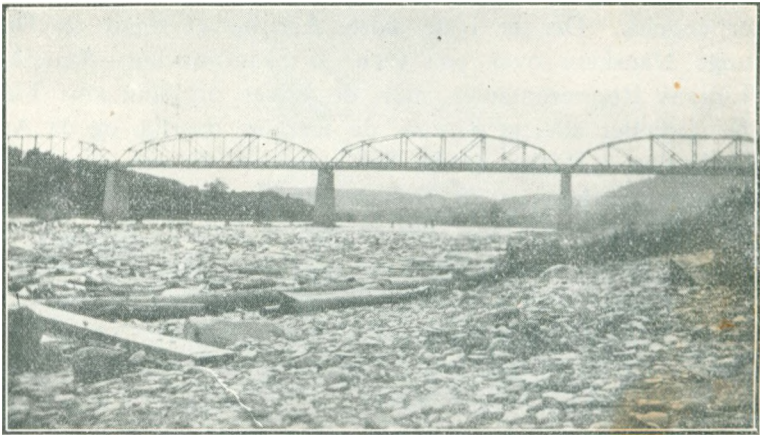
Der findes her. Kulminer og Saltminer, men Arbejdet, særlig i Saltminerne, er farligt, da ikke ret mange kan taale de Saltdampe, som findes i Minerne, og Lønnen er kun 3 Dollars i Saltminerne.

Dernæst kommer Prince Edward-Øen, den er af Størrelse som Sjælland, og Størsteparten skal være dyrket op; der findes endnu kun lidt Skov- og Træplantning. Jorden er let og temmelig god, og der dyrkes hovedsagelig Kartofler, som afsættes i de større Byer i Staterne. Befolkningen er her som i Nova Scotia af engelsk Afstamning, og Sproget er engelsk. Der er i de sidste Aar blevet sendt en Del unge Danskere over paa Øen af Skandinavien—Amerika Liniens Repræsentanter, men de bliver der kun kort Tid. De fortæller alle, at Kosten, de faar, er daarlig, og da Arbejdstiden i Reglen er fra Sol staar op, til den gaar ned, og Lønnen kun er 25 Dollars om Sommeren, saa frister det ikke en ung Mand, der er rejst til Canada for at tjene Penge. Der fortælles meget om en dansk Mand, der kalder sig Kaptajn, og som udgiver sig for at være Repræsentant for Regeringen paa Øen og de unge danskes Ven. Han kalder endog sig selv for de danskes Fader, men de fleste af dem, der kommer i hans Favn synes nu, at han misbruger denne Faderværdighed. Han modtager dem nemlig med aabne Arme, og søger saa at narre dem til at underskrive paa, at de skal forblive paa Øen et Aar. Dette forlanges vist endda af Regeringen. Denne Kaptajn anmoder om at se deres Pas og Papirer, hvorefter han saa beholder disse, og de har stort Besvær med at faa dem fra ham igen, naar de vil rejse, idet han holder sig til, at de er bundne til at blive paa Øen den lovbefalede Tid.

New Brunswick er den næste Provins og er af Størrelse som Tyskland. Den bestaar saa godt som udelukkende af stærkt bakket Terræn, endda Bakker saa høje som smaa Bjerge, bevokset med smaat Skov og dækket af Sten. Der er vist Klippegrund under det hele. Store Strækninger henligger endnu i denne Urtilstand med en Del Trævækst, men det bedste Skov er som Regel taget af de store Selskaber

og Savmøllerne. Landet gennemkrydses nemlig af Floder, større og mindre, disse danner en billig Transportvej. Om Vinteren køres Tømmeret paa Slæde til Floderne; thi da kan der køres vældige store Læs. Naar saa Foraaret med Tøbruddet kommer, kastes det i Floden, der da transporterer det til Savmøllerne, der ligger paa en central Plads ved Banerne.

Og her i New Brunswick er det, der skal være de store Chancer med at rydde det værdiløse Skov og de Hundrede

BRO MELLEM CANADA OG U. S. A. — FLODEN ER OVERFYLDT MED TØMMER

og atter Hundrede Læs Sten for med Tiden at faa et Hjem.

Her findes mest Farme paa 100 Acres Land, og store Strækninger henligger endnu i smaat Skov, og vil aldrig blive værd at dyrke.

Her ligger den ældste danske Koloni, New Danmark. I selve Kolonien findes mange smukke Farme, men disse har der været 2—3 Generationer om at frembringe. Det er vist over 50 Aar siden de første Nybyggere kom og begyndte deres Pionerarbejde. Det var fattige Herregaardskarle, som blev sejlede op ad St. John Floden og gik i Land midt i Skoven, hvor Floden løb igennem, der skal have været nogle af disse, som havde lidt Penge, de rejste straks bort igen, men de, der ingenting havde, maatte blive. De smaa

Fornødenheder, de skulde have, maatte Konen gaa til den nærmeste By, Grand Fals, efter; denne ligger 12 engelske Mil fra Kolonien, medens Mændene, foruden deres eget haarde Arbejde maatte tjene lidt ude hos Franskmændene, Befolkningen i New Brunswick er nemlig fransk.

Det blev fortalt, at de første Nybyggere var blevet narret af New Brunswicks Regering, idet det vist oprindeligt var Mening, at Kolonien skulde have været nærmere Grand Fals, hvor der var bedre og mere jævn Jord.

Der dyrkes næsten kun Kartofler. Farmerne holder kun 2—5 Køer til eget Forbrug, enkelte sælger lidt Smør.

Paa de fleste af de gamle Farme er ryddet 50—60—70 Acres Land, og fra 10—30 paa de nylands Skovfarme og der dyrkes saa fra 5—20 Acres med Kartofler, eftersom Jorden er ryddet og Farmeren har Raad til at købe Gødning til.

Erfarne Farmere bruger indtil 1 Ton Gødning til en Acres Land og regner normalt paa dette Areal at avle 100 Baller Berles (165 eng. Pund). 1 Ton Gødning koster ca. 31 Dollars i Aar og Kartoflerne ca. 55 Cents for 1 Balle, saa hvis de skal sælge til den Pris, faar de 24 Dollars pr. Acres, naar Udgiften til Gødningen er trukket fra. En Farm med 10 Acres tilsat med Kartofler giver altsaa Farmeren 240 Dollars til Afholdelse af Udgifter og til at leve for 1 Aar.

Der har de sidste Aar været reklameret meget stærkt for New Danmark, at dér kunde der købes meget billige Farme. Det er særlig de omboende Franske, der vil sælge; de er fine Skovmænd, de hugger Træ, saalænge der er noget, derefter dyrker de Havre og Boghvede saalænge de kan pine en Smule ud af Jorden. Saa kommer der en dansk Mand med lidt eller ingen Penge, til en saadan udsuget Farm; der er ingen Besætning, ingen Redskaber, men kun en udsuget, mager Jord og raadne utætte Bygninger. I saadanne Bygninger kan man finde forhenværende Gaardmænd og Proprietærer boende med nogle Kasser og Træblokke som Indbo, og saa maa de hovedsagelig leve af Boghvedepandekager og Kartofler, Mælk og Flæsk, hvis de har Raad til at slagte en Gris.

Det er en saadan Lykke, der er opnaaet, af de der er rejst til New Danmark de sidste 5 Aar med lidt eller ingen Penge.

Bliver en saadan Mand eller Kone syge eller Børnene bliver syge og skal have Læge eller paa Hospitalet, da er de dobbelt ulykkelige, Lægen tager nemlig ikke ud til en Nybygger, uden han er sikret Betalingen. Hospitalet ejes af Lægen, som driver dette for egen Regning, det er endog sket, at Lægen har nægtet at tage ud til en Barselkvinde, før Manden havde stillet Sikkerhed.

Men der er jo ogsaa gode Mennesker paa en saadan Plads, der vil og kan hjælpe.

Det siges, at der er god Jord i Øst-Canada, men enhver dansk Landmand vil sige, at det er mager Jord. Der findes intet Skjold-Muldrag, men kun det gennem Tiderne forvitrede Klippelag, og ikke som paa de gode Jorder, det af Planter frembragte Muldrag. Og erfarne Farmere holder paa, at der som før nævnt for at avles gode Kartofler skal gives intil 1 Ton Gødning til 1 Acres, det samme som 2000 Pd. Gødning til 1 Td. Land, saa kan der ogsaa avles gode Kartofler paa Alheden i Danmark.

De har et Gode i Øst-Canada, et mildt Klima om Sommeren med tilstrækkelig Regn, ja, der siges endda, at det regner hver Lørdag, men dette bevirker, at de maa sprøjte Kartoflerne 3—4 Gange, da de her plages af de samme Skimmelsvampe som i Danmark.

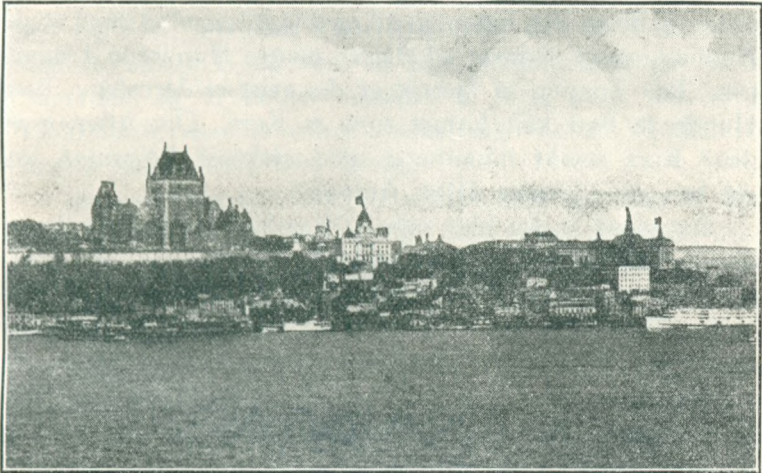
Lønnen for unge Karle ude i Kolonien varierer fra 30—40 Dollars om Maaneden for Sommeren, men da det kun er de ældste Farmere, der har Raad til Hjælp, er det et begrænset Antal, der er Brug for. Om Vinteren maa de søge ud i Skovene eller til Savskæreriene. Der gik i Efteraaret mange prægtige Karle uden Arbejde og tingede Føden hos Venner og Bekendte fra deres Hjemegn.

Saa rejser vi ind i Quebec, hvor det fortsætter som i New Brunswick med Bakker og Skov samt Sten og atter Sten, smaa fattige, franske Farme med Stendiger omkring, hist og her en lille By, som er fremstaaet ved en Savmølles eller Papirmølles Virksomhed.

Vi naar Byen Quebec, en gammel fransk By med flotte Kirker og Klostre samt store Hoteller, hvoraf særligt et til-
drager vor Opmærksomhed, da det ligger højt over Byen, oppe paa en Klippe. Her koster en Soveplads for en Nat fra 5—15 Dollars.

Byen har en stor Havn. St. Lawrence-Floden løber forbi Byen og fortsætter til Montreal. Quebec er om Vinteren en søgt Turistby. Ski- og Kælkesporten dyrkes her

QUEBEC SET FRA FLODEN. — MED HOTELLET TILVENSTRE

meget af de canadiske og amerikanske Rigmænd. Den er ogsaa om Sommeren de store engelske Udvandrerdamperes Emigrantstation. Alle 3. Kl.s Passagerer, som rejser til Vesten, gaar her gennem Kontrollen og i Toget vest paa.

Saa kører vi til Montreal, hvortil der er en 4—5 Timers Jernbanekørsel fra Quebec. Toget holder ved alle Stationer, men kører ellers hurtigt. Paa denne Strækning ser man de pæneste franske Farme, de er ikke store, nærmest som danske Husmandsbrug med fra 5—10 Køer, her malter man. De 2 store Byer skal forsynes med Mælk og Smør. Jorden er her jævn, maaske for jævn, den ser ud til at være kold, Vandet kan ikke komme fra den.

Montreal er en stor By, ca. $\frac{1}{2}$ Million Indbyggere, mange rige og mange fattige, deriblandt finder vi mange danske, dér skal de nok blive ødelagte. Der findes intet Arbejde om Efteraaret og Vinteren, end ikke Farmarbejde. De kan komme i Skoven til 30 Dollars om Maaneden, men der siges, at Selskaberne tager det hele for Rejse, Tøj og hvad de ellers skal bruge i Vinterens Løb, saa de kommer sjældent derfra med noget Overskud om Foraaret.

Montreal ligger paa en Ø, idet Floden løber paa begge Sider af Byen, der ligger op ad en Bjergskraaning med stejle Klippeskrænter, hvorop ad der er mange Hundrede Trappetrin. Paa Toppen af Bjerget er der rejst et Jernstativ, flere Hundrede Fod højt formet som et Kors. Om Aftenen er dette Kors stærkt illumineret med elektrisk Belysning, saa det kan ses i mange Miles Afstand.

Der siges, at det blev rejst af Katolikerne, engang Byens Befolkning omtrent uddøde af Pest.

Den ene Halvdel af Byens Indbyggere er fransk, den anden Halvdel engelsk og adskiller sig temmelig skarp fra hinanden. De franske taler meget nødtigt engelsk og mange vil ikke lære det.

Danskerne faar meget sjældent Arbejde hos en Franskmand.

Det var i Quebec og Montreal, Franskmændene gik i Land i det 16. Aarhundrede. De havde her mange blodige Sammenstød med Indianerne.

I Quebec blev det første Fort eller Fæstning anlagt som Værn for de franske Nybyggere. I disse to Byer ses mange Negre og Mulatter, de har mest Pladser som Tjenere, Chauffører, Bude og Opvartere. Man ser ogsaa velstaaende Negre i fine Selvejerbiler med en hvid Mand som Chauffør. Indianere ser man sjældent i Østen og aldrig i en underordnet Stilling, de er for meget Frihedsmennesker til at være Tjenere for andre Racer.

Der er en Del danske Familier i Montreal, og en Del unge danske Piger, som vist har gode Chancer som Kokke- og Stuepiger, naar de kan tale Sproget. For unge Karle

og Haandværkere er det meget vanskeligt at faa Arbejde, og mange gaar ledige baade Sommer og Vinter.

Vi kommer herefter ind i Ontario, Canadas Blomst, der gaar som en Tange ind i Nordamerika. De store Søer, der omkranser Landet, gør det mildt, og det ligger langt mod Syd. Der er varmt og frugtbart med Frugtplantager og Malkefarme, som ikke staar tilbage for Danmarks fineste Gaarde; men det er ikke for Nybyggere, der er besat, og Jorden er kostbar.

Saa farer vi afsted i 2 Dage, igennem Skov, forbi Klipper og Søer, igennem Tuneller, op og ned ad Bakker, holder en enkelt Gang ved en lille Station, hvor der er en Savmølle, og vi holder maaske et Sted, hvor der er en Papirfabrik, eller et større Kraftanlæg ved et Vandfald, vi tror at kunne høre dets Brusen.

Igennem denne vidtstrakte Ørken gaar der kun to Jernbanelinier, C. P. R. og C. N. R. Det er en Stenørken uden lige. Der gaar ikke engang en Vej imellem Øst og Vest-Canada. Vil man køre i Bil fra Øst til Vest, maa man køre ned gennem Staterne.

Efter 2 $\frac{1}{2}$ Dags Kørsel, ca. 1400 Mile, naar vi Winnipeg, Vestens Hovedstad. Saa er vi paa Prærien, i Staten eller Provinsen Manitoba. Det er lidt lave Jorder med spredte Trægrupper, ogsaa kaldet Buskland, største Parten ligger hen i Græs. Der dyrkes dog en Del Hvede, men Jorden er vist ikke god, den er for flad, for vaad og kold om Foraaet og for tør om Sommeren.

Vi er inde i Fastlandsklimaet uden den normale Regnmængde, som Plantevæksten fordrer. Somme Tider tørrer de ud, andre Tider faar de omkring Winnipeg saa megen Regn, at de ikke kan faa Avlen bjerget, det siges at der i Manitoba er mange forladte Farme, som kan købes for faa Penge. Her har man noget af det man kalder Spil om Lykken, det er usikkert at farme her. Somme Tider giver det noget, andre Tider giver det intet.

I og omkring Winnipeg skal findes den koldeste Plads i hele Canada. Her gaar mange Mennesker til Grunde, ogsaa mange Danske gaar her som forhutlede Individier,

der er lidt eller intet Arbejde paa Farmene om Vinteren og flere Hundrede Mil til Skovene imod Nord. Skovarbejdet er et strengt og ubehageligt Arbejde imellem Polakker og Franskmænd. Og man maa bo i Blokhuse fulde af Utøj. Her holder unge Mennesker ikke ud ret længe, men er de først kommen derud, er det næsten umuligt at komme derfra igen. Man maa nemlig gaa fra 100—150 Mile, inden man kommer til nogen Jernbane.

JERNBANETUNNEL GENNEM EN KLIPPE

Fra Ontario fortsætter vi ud over Prærien igennem store Hvede- og Havremarker og ellers vissent Præriegræs, det er først i August Maaned, og vi ser ikke et grønt Straa eller Græsspire. Enkelte Steder er der lidt Grønt i Haverne, hvor Blæsten i Foraaret havde raseret alt, men nu groede det anden Gang. Hist og her øjner vi et lille firkantet Hus med 2—3 smaa Huse spredt omkring, det er i Reglen Hønsehus, Stald og maaske en Bilgarage, det mest almindelige er ellers, at Bilen staar ude baade Sommer og Vinter. Man tænker: Har de virkelig Bil, ja, Bil har saa godt som alle, den er lige saa uundværlig for dem, som en Cykle i Danmark. En gammel „Ford“ kan købes for 50—100 Dollars. Uden den kunde de jo aldrig komme til Byen efter de nød-

vendige Varer eller komme i Samkvem med andre Mennesker, de har som oftest 2—3 Mil til nærmeste Nabo og 10—20 Mil til Byen. Vi kommer ogsaa forbi store og velholdte Farme, men Beboelseshusene er i Reglen smaa og uanselige, og der ligger for det meste en Del smaa Huse spredt rundt omkring Farmen, de bruges om Vinteren til Kvæget.

I de nordlige Egne af Prærieprovinserne falder lidt mere Regn end i de sydlige; men saa er man her til Gengæld mere udsat for Hagel og Frost om Sommeren, hvilket ødelægger Kærnesætningen. Hagelbyggerne slaar undertiden Sæden i Jorden, saa Ageren efter en saadan Byge ligner en Pløjemark. Ja det er endda ikke ualmindeligt, at Haglene slaar igennem Hustagene.

Under et saadant Hagelvejr er det nødvendigt for en Karl, der er i Marken med 6 à 8 Heste, at være rap paa Fingrene med at faa Liner og Skagler af og lade Hestene løbe og selv søge Dækning.

Haglene kan være som Istappe og skarpe som Sten. Jeg saa Spaantage, som bar Mærker efter et saadant Hagelvejr. Der var store Huller i Spaanene, som om det kunde være Sten, der var falden fra Skyerne; og Spaanene, der anvendes til Tagbeklædning, er lavet af Cedertræ, som er meget haardt og ikke saa let at slaa Huller i.

Vand er en kostbar Vare paa Prærien, og det koster ofte fra 500—800 Dollars at faa en god Boring, og saa er der endda de fleste Steder daarligt Vand fuld af Kali. Det træffer ogsaa, at Vandet er ubrugeligt for Mennesker, saa der maa foretages en ny Boring paa et andet Sted. Det besværlige Arbejde med at faa Vandet trukket op af Brønden bliver overalt ved Farmene besørget af smaa Vindmotorer, som trækker Pumpen.

I Vesten byder Loven, at alle Farmere skal have deres Jorder indhegnet med mindst 3 Rækker Pigtraad med en vis Afstand mellem Hegnspælene, da han ellers intet Krav har paa Erstatning, hvis andres Dyr gør Skade paa hans Marker.

Derfor er det første en Farmer, der køber nyt Land,

har at gøre at faa dette indhegnet, og det er en bekostelig Historie, da der mange Steder ikke findes en Hegnspæl i flere Hundrede Miles Omkreds. Og Fragten er dyr.

Frugttræer og Buske kan ikke trives paa Prærierne. Kun sjældent ser man en Have eller Træer ved en Farm; men derimod 3 eller 4 Selvbindere, en Tractor, en Tærskemaskine samt alle mulige Redskaber spredt rundt omkring imellem hinanden. Det er nemlig kun enkelte, der har et Maskinhus. Men den tørre Luft her tager heller ikke saa haardt paa Maskinerne som den fugtige, og det regner sjældent her fra Efteraaret til Foraaret.

Saskatchewan og Montreal er omtrent ens, maaske lidt mindre Trævækst i Saskatchewan og lidt bedre Jord; men Udseendet er hovedsagelig det samme: Hvedemarker, enkelte Steder et Stykke med Havre og ellers svedent, vissent Præriegræs, hvor der gaar nogle Kreaturer og en Flok Heste. Man undres over, at de kan finde Føden; men Farmeren siger, at Græsset er godt, og Dyrene ser ogsaa godt nok ud. Sammenlignet med en dansk Græsmark skulde man tro, at disse var værdiløse.

Den næste Provins er Alberta, og den ser paa lidt nær ud som de andre Prærieprovinser. Den sydlige Del er bakket Terræn, men uden Trævækst; i det nordlige er der en Del Buskvækst, og længst mod Nord er der Storskov, hvilket ogsaa gælder for de øvrige Prærieprovinser. Man mener, at der af den Grund falder lidt mere Regn i de nordligste Egne.

I saavel Saskatchewan som Alberta er der tørre Distrikter, hvor der saagodt som aldrig falder Regn, og der er Egne, hvor Farmene har været dyrket op, men er forladte igen. En saadan Egn kommer vi til, naar vi kører fra Hovedbanen med en Stikbane op til den danske Koloni Standar. Byen hedder Basano, og en Gang troede de, at det skulde blive en stor By, der byggedes meget, og der er mange Stenhuse, som man ellers sjældent ser paa Prærien. Der ligger en stor Teglværksindustri lige ved Byen, og der var blandt andet tre store Hoteller, men da det nu efter

Sigende er ti Aar siden, det har regnet, viser Følgerne heraf sig tydeligt, idet de to Hoteller forlængst er borte, og mange andre Bygninger er fjernet eller staar tomme. Ogsaa mange Farme staar tomme, og Jorden bruges nu til Kvæg-rancer og Faarefarme.

Naar man bygger et Hus, bruges det sjældent at mure eller støbe en Kælder. Der bygges saagodt som kun Træskure, og man graver da et Hul med lodrette Vægge. Jorden er haard og maa hakkes op som Cement. Og der findes ikke en Draabe Vand i et saadant Kælderrum, og der kommer heller aldrig Fugtighed.

Ved de fleste Huse findes der en Jern- eller Zinkbeholder, hvortil Regnvandet fra Tagrenderne ledes. Vand til Husholdningen hentes i en af Byens Brønde, hvorefter der i en Stationsby sjældent findes mere end nogle faa Stykker.

Den ringe Regnmængde gør ogsaa, at Farmerne maa være omhyggelige med Tilberedningen af deres Jorder, for at holde paa Fugtigheden. Det halve af Jorden, der dyrkes, sommerpløjes, brakkes. Efter endt Høst bliver der ikke gjort noget ved Jorden, dels fordi den er saa haard og tør som en Lo, og dels fordi Frosten gerne kommer, inden Høsten er forbi.

Naar Sædtiden er ovre, da er der i Reglen lidt Fugtighed i Jorden og saa pløjes forrige Aars Stubjord, og den bearbejdes, findeles og renholdes da Sommeren igennem. Næste Foraar køres der med et Redskab foran Saamaskinen for at løsne Jorden, som efter Saaningen ikke bliver rørt, hverken med Tromle eller Ukrudtsharve. Gødning bruges ikke under nogen som helst Form.

Hestene gaar ude hele Aaret, om Sommeren i en Indhegning, der ikke har været dyrket og altsaa er bevokset med Præriegræs, om Vinteren gaar de over det hele, og de lever da af Straastakkene, Avnerne og det Korn, der er spildt i Halmen. Gødningen fra de Par Køer, der holdes, køres ud til lidt Kartoffler eller bliver liggende i et Hul ved Farmen Aar efter Aar. Jeg hørte Farmere gøre gældende, at det var Skade, at køre det ud til Hveden, da det om Som-

meren brændte Jorden af Mangel paa Fugtighed, saa Hveden bliver borte. Fakta er jo ogsaa, at de Jorder, der har været dyrket i en Aarrække giver mindre og mindre i Udbytte, hvilket jo er saa naturligt. Intet Jord kan være saa rigt, at man kan høste rige Afgrøder paa det Aar efter Aar, uden at man maa tilføre det nogle af de Næringsstoffer, det bliver berøvet. Derfor vil Præriens gode Jorder om kortere eller længere Tid være lige saa fattige og udpinte som Østens, da bliver Spørgsmaalet, om det kan betale sig at bruge Kunstgødning ligesom i de mere fugtige Egne, og om der kommer saa meget Vand, at det kan opløse Gødningen.

Det er maaske dér, de store Chancer for Arbejderne ligger, naar Storfarmene og de store Kapitalister, der ejer Jorden, ikke kan suge den længere for Værdistoffer; thi da maa den jo nok udstykkes i mindre Farme. Og den Jord C. P. R. har faaet for at anlægge Banerne og igen solgt til Kapitalisterne for fra 5—20 Dollars, den vil saa efter at være berøvet det meste af sine Værdistoffer blive solgt til 40—50 Dollars, det er det samme igen som i Europa. Jorden prioriteres til dens fulde Værdi og Renter og Skatter vil tage det meste af Udbyttet, tilbage bliver saa kun en karrig Eksistens til den, der driver Jorden.

Vi tager et Eksempel: En Mand køber $\frac{1}{2}$ Sektion (320 Acres Land) med Bygninger, men uden Besætning og Redskaber, for 50 Dollars pr. Acres,

det bliver..... 16000 Dollars

Indkøb af Besætning og Redskaber vil andrage ca.:

8 Heste ..... 800 Dollars

4 Sæt Seletøj ..... 200 —

2 Køer ..... 200 —

Vogne, Redskaber, Maskiner 1200 —

Saasæd ..... 200 —

Udgifter for at leve til Høst 400 —

19000 Dollars

Dette forrentes med 8 pCt., almindelig Bankrente.

I Farmen er der nogle Slugter og Bakker, der ikke kan

dyrkes; men der skal ogsaa noget til Heste og Køer om Sommeren. Dette kan antages at være 40 Acres, saa har vi tilbage 280 Acres, deraf henligger Halvdelen, 140 Acres i Brak, medens 130 er tilsaaet med Hvede og 10 med Havre til Heste og Køer. Der avles ca. 30 Buchel Hvede pr. Acres, som vi ansætter til 1 Dollar pr. Buchel (i Aar fik de fleste Farmere kun 50—60 Cents pr. Buchel) hvilket giver

3900 Buchel	3900 Dollars
Renter af 19000 Dollars.	1500
Skat og Hagelskadeforsikring	400
Tærskeløn f. 3900 Buchel Hvede og 400 Buchel Havre à 13 Cents pr. Buchel	560
Vedligeholdelser (Heste, Redskaber, Bygninger)	300
	2760
	—
	<u>1140 Dollars</u>

Vedkommende Farmer har efter dette 1140 Dollars at leve af i et Aar, og hvis han saa som Størsteparten i Aar, kun faar 60 Cents pr. Buchel Hvede, vil han faa 420 Dollars i Underskud for et Aar og ingen Ting at leve af. Og for at komme ind til saadan en Farm skal en Mand have mindst 7000 Dollars, og dem kan han ikke tjene ved almindeligt Arbejde i 15 Aar.

Saa kan der maaske hævdes, at man kan købe billigere Jord eller rejse ud og tage nyt Land op.

Dertil vil jeg sige, det Jord, der er billigere er i de tørre Distrikter eller i Distrikter, hvor det hagler Aar efter Aar, og dér er der ikke mange, der ønsker at vove deres opsparede Penge og deres Arbejdskraft. For at tage fri Jord skal man 30—40 Mile ud fra Bånen ud i de Egne, hvor der lige saa godt kan komme Hagel og Frost midt om Sommeren, som om Efteraaret; eller ogsaa skal der et helt Livs Arbejde til for at rydde den Jord, inden der bliver en Farm ud af det.

Arbejdslønnen er lidt forskellig i Vesten; men fra 35—50 Dollars faar en dygtig Karl, der kan køre 6 à 8 Heste i Marken og ellers er omgængelig og villig til sit Arbejde.

I Høstens Tid, fra sidst i August til November, kan der tjenes fra 150—200 Dollars, ja, nogen vil sige, at det er for lidt, andre vil sige, det er for meget, men de der vil være ærlige, vil sande med mig, at en Karl er meget heldig, hvis han i Vesten en Sommer kan komme til at staa stadig paa en Plads og have imellem 3—400 Dollars. Og saa maa vi huske paa, saa er alt Arbejde forbi, og det vil være meget vanskeligt selv for den dygtigste Karl at tjene Føden om Vinteren, og han kan nemt risikere at komme til at bruge de 150 à 200 Dollars for at opretholde Livet; den mindre paapasselige Karl gaar alle Pengene for.

Jeg har ogsaa talt med gode prægtige Karle, der har et andet Resultat.

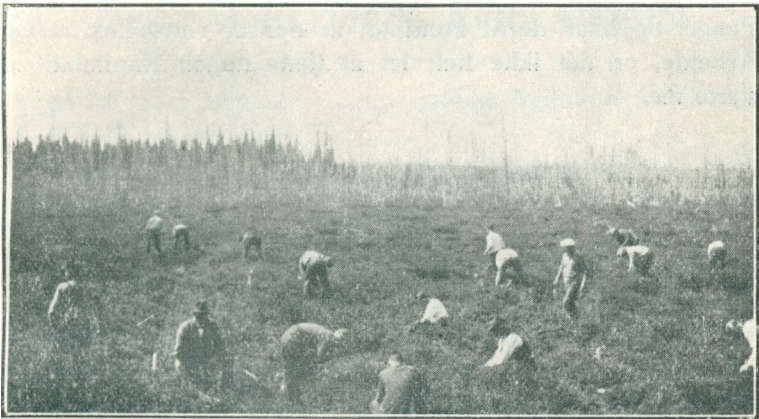
Karlene kan nok faa Plads om Foraaret i Saatiden til en god Løn. Naar Saatiden er ovre, kan den Farmer, der har 3—4 Karle klare sig med 1 Mand til Høst, da han kun har Sommerfælninge at køre i. De andre tre kan saa faa Lov at gaa, og maaske komme til at bo paa et Hotel i 14 Dage, hvorfra de saa maa rejse hen til en anden Plads, saa er de Penge væk. Saadan kan de flakke omkring til Høst, vi maa huske paa, at der er de store Afstande mellem Byerne, saa det er Banerne, der tager Fortjenesten.

En kendt Mand i Vesten, der har et dansk Hjem eller Hotel, sagde, naar de unge Mennesker kommer her til Høst, fortæller de, at de har tjent saa og saa meget, men de er alligevel mest Brok, naar de kommer. Det bliver mere og mere vanskeligt at faa Arbejde i Canada selv for unge Mennesker, da det kun er i Sæsonen, om Foraaret og i Høsten, der er Brug for Folk, og det bliver højst 4 Maa-neder af Aaret, der kan regnes med at faa Arbejde. Ja, selv i Høst var det vanskeligt at finde en Plads.

Naar hele den gamle Verden sender sine arbejdsløse til Canada, kan ethvert fornuftigt Menneske forstaa, at det vil gaa galt.

De fleste Farmere i Vesten siger, at der kommer alt for mange. Nogle siger, lad dem bare komme, saa kan vi faa billig Arbejdskraft. De tænker ikke paa alle de unge Mennesker, der sulter om Vinteren og de mange, der gaar til Grunde, fordi Lediggang er en Rod til alt ondt.

Der kom i Sommer mange Chambajn til de større Farme, det er Maskiner, som baade høster og tærsker Kornet, og lader Straaet ligge paa Marken. Har disse en Fremtid i Canada, da vil de gøre mange Arbejdere overflø-

HØSTARBEJDERE PLUKKER BLAABÆR

dige, og der kan da ikke regnes med den store Høstløn.

For nogle Aar siden kunde en Mand faa indtil 50 Tærskedage, nu skal han være heldig, om han kan faa 30. Flere og flere Farmere anskaffer sig Tærskewærker, og som Følge deraf maa nogle nøjes med 15—20 Tærskedage. En saadan Anskaffelse giver sikrere Høst for Farmerne, men mindre Fortjeneste til Arbejderne.

Efter Alberta kommer Britisk Columbia. Her har vi de store Bjerge, og her findes de store Skove med vistnok det bedste Træ i Canada, og der drives en mægtig Skovhugst, men der anvendes mest svenske, norske og finske Arbejdere. Danskerne har meget vanskeligt ved at komme ind, særlig hvis de ikke har været der før.

Naar vi kommer over Bjergene, har vi det milde Klima, saa godt som ingen Vinter. Det skal være uhyre vanskeligt at faa Arbejde i Britisk Columbia, der gaar arbejdsløse i tusindvis, selv om Sommeren. Det er det milde Klima, der drager. Mange søger derop om Efteraaret og bruger deres Penge; men da deres Haab om at finde Arbejde stadig beskæmmes, vender de allerfleste Brok tilbage om Foraaret.

Jorden er dyr deroppe og vanskeligt at komme i Besiddelse af, naar man regner med dem, der har lidt eller ingen Penge, og naar dertil kommer, at der er vanskeligt at faa Arbejde, er det ikke helt let at tjene nogen Kapital til at starte for.

DEN MÆGTIGE AGITATION

HVEM staar bag ved denne vældige Agitation for Canada i de senere Aar?

Canadian Pacific Railways, almindeligt betegnet C. P. R., er vistnok Verdens største kapitalistiske Selskab, der ejer en mægtig Transportflaade, der spænder over det meste af Jordkloden. Desuden ejer de de fleste af Jernbanerne i Canada og Nordamerika, og endelig det meste af Jorden i Canada. Dette er de kommet i Besiddelse af paa den Maade, at den canadiske Stat, der var fattig, gav C. P. R. Koncession paa Jernbanerne og Postvæsenet, og samtidig med det, eller for at gøre Staten den Tjeneste at ordne Jernbanerne og Postvæsenet, fik C. P. R. overdraget Millioner af Acres Land, som Jernbanerne gik igennem.

Efterhaanden som Jernbanerne førtes frem, kom der Gang i Udstykningen; men det blev jo ikke til 2—3 Dollars pr. Acres, men fra 15—20 Dollars for den gode Prærie, der var let at opdyrke. C. P. R. blev derved Verdens største Ejendomshandler-Selskab; de solgte Jorden paa langt Aaremaal og lempelige Betalingsvilkaar (32 Aar med 7 pCt. Udbetaling). Selskabet har kun at vinde, intet at tabe. Jorden bliver dyrket op og bliver mere værd. Kan Manden ikke klare sig, tager C. P. R. Jorden tilbage og sælger den til en anden.

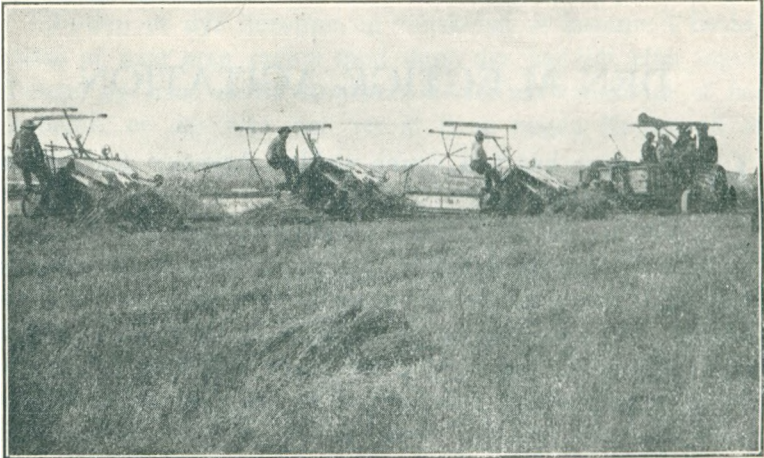
Derfor driver C. P. R. stadig en stor Ejendomshandel.

De faar mange Ejendomme (Farme) tilbage, som de saa maa sælge, rente ud eller drive selv, hvad de ogsaa gør.

C. P. R. ejer store Hoteller og har ogsaa paa alle større Stationer Restaurant, samt Udsalg i Togene, som drives af smarte Agenter.

Det andet store Jernbaneselskab kaldes Canadian National Railways, C. N. R.

De canadiske Statsbaner arbejder noget i samme Ret-

MEJEMASKINER FORSPÆNT TRACTOR

ning som C. P. R. Deres Agenter sender de af dem hyrede Passagerer med Skandinavien—Amerika-, White Star eller Cunard-Linien til Canada og saa med Statsbanerne ind i Landet.

Hvorfor arbejder C. P. R. og C. N. R. saa meget for Emigration til Canada? Af flere forskellige Grunde. Men først og fremmest for at tjene Penge paa deres Dampskibslinier og Jernbanelinier. Deres Agenter i Canada arbejder lige saa meget for at faa Folk til at rejse tilbage igen, som Agenterne i Danmark og andre Steder paa at faa dem til at rejse derover.

Det kan ogsaa være for at gøre Arbejdslønnen billigere, idet jo større Tilbud jo mindre Løn.

C. P. R. og C. N. R. bruger en Mængde Polakker til deres Jernbanearbejde. Disse faar 25 Cents i Timen, og saa trækkes der 1 Dollar fra daglig for Kosten.

Jo flere Emigranter der kommer til Landet, des lettere vil efterhaanden den fattige Arbejder tvinges til at gaa ud og rydde Skoven og Stenene og slaa sig ned dér. Den gode Jord, der er let og sikker at opdyrke, er forlængst opkøbt af amerikanske Kapitalister.

MEJEMASKINER FORSPÆNDT HESTE

Jo flere Folk, der kommer til Landet, jo mere er Landet og Jernbanerne værd; idet de store kapitalistiske Selskaber nok i sidste Instans skal faa Arbejdernes Løn. Vi ved jo, at en Gaard eller Farm er mere værd med 20 Køer end med 10. Det samme er Tilfældet med et Land; det er mere værd med 20 Millioner Mennesker end med 10 Millioner, idet man maa huske paa, at Størsteparten af Landet og dets Værdier ejes af et rigt Selskab, ikke af Landet selv.

Naar der bygges en Fabrik, og mange Mennesker slaar sig ned dér, opstaar den ene Forretning efter den anden, og Grundene og Værdierne stiger i Forhold til Menneske-

mængden, der kommer til at bo i Landet, og til deres Arbejdsevne og Værdi. Derfor vil Canada have sunde, friske Folk, der kan slæbe; de svage og mindre stærke kan godt blive i de gamle Lande; de vil have Arbejdskraften, der er færdig til at tage fat, ligesom i fordums Tid, da det var de unge, kraftige Negre, der var noget værd, det var dem Plantageejereren havde Brug for. De gamle Lande har sørget for Opdragelse og Skoleundervisning, det koster ikke Canada noget. Det er Arbejdere de har Brug for til at gøre det grove Arbejde. Bogens og Hjernens Arbejde kan dets egen Befolkning udføre, de faar og skal have de gode Pladser og høster Lønnen. Som Lærere, Bankmænd, Haandværkere, Formænd m. v. er Canadier og Englændere de foretrukne, her har de ikke Brug for Udlændinge.

DE STORE FREMTIDSMULIGHEDER

JEG har endnu ikke faaet Øje for de store Fremtidsmuligheder, der skal være i Canada. Den første Skuffelse, der møder en ung Mand, der rejser til Canada, er, at han skal døje for at faa Arbejde. Han rejser hjemme fra med den Forestilling, at der er Arbejde nok, det er blot at tage fat. Ja, de fleste er jo sikret Arbejde og gode Pladser, og naar de kommer derover, kendes der ikke noget til det.

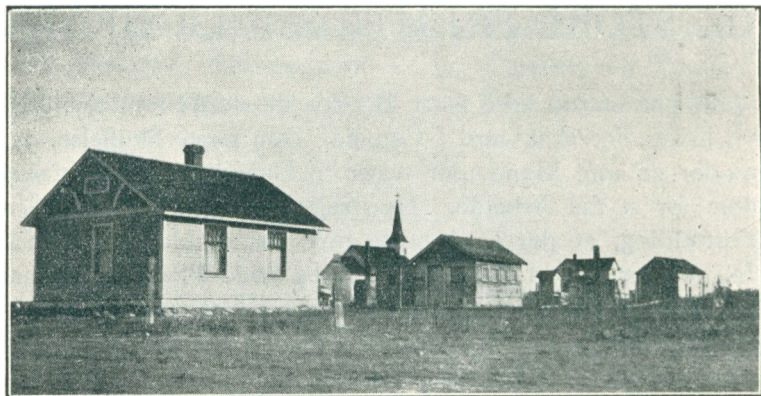
En ung Mand blev sendt over og skulde have Plads paa et Mejeri; men da han kom derover, eksisterede der intet Mejeri paa den Plads. Et Par unge Folk kom til Halifax, de var af Selskabets Agent i København lovet, at der skulde være en god Plads til dem til 50 Dollars om Maaneden, fri Hus og Ophold og mange Herligheder; men der var ingen Plads til dem. Saaledes hører man den ene efter den anden fortælle. Folk bliver jo ikke saa lidt skuffede over en saadan Behandling, og tænker med Rette, at alt andet, hvad vi læser og hører om Canada, er vel ogsaa Løgn og Opdigt.

Tro endelig ikke, at alle, som er kommen i Besiddelse af en Farm, det være sig i Øst eller Vest, er rige Folk, eller blot velstillede. De mange, der bliver narret for deres, til de fleste Tider, haardt fortjente Løn, fordi Farmeren ikke kan betale dem, vidner ikke om Velstand. Og saa alle de smaa Farmere, der ingen Medhjælp har, de er meget mere

fattige end Folk hjemme. De ejer knap en Stol, de kan maaske knapt faa Salt til de Kartoffler, de faar at spise.

Skal en Mand, Kone og 4 Børn leve af 30 Dollars en Sommer, selv om de har en Ko og Kartoffler, saa bliver der ikke til ret meget ud over Salt. Det var, hvad en Farmer i det østlige Canada fortalte, at de havde levet for i Sommer.

At blive Farmer i det østlige Canada og med et Par bare Hænder rydde Skov og Sten i en Aarrække eller faa en udpint fransk Farm med daarlige Bygninger, der straks

NYBYGGERHUSE I STANDAR — KIRKEN I BAGGRUNDEN

skal kostes og repareres paa, hvis de skal være menneskelige at bo og leve i, vil det meste af en Mands Liv og Levned udrinde, inden han naar det Maal, han ser i Tankerne, at have en pæn, ryddet Farm, hvor han kan leve nogenlunde godt, — om han nogensinde naar det.

Saalænge der er en Told paa Kartoffler til Staterne paa, som der siges, 83 Cents pr. Balle, da har de altid en stor Fordel i Staterne med at dyrke Kartoffler. Og for dem, der stadig gaar og drømmer om, at der skal blive Misvækst i Staterne, saa man kan faa en stor Pris i Canada, kan det gerne blive en lang Drøm.

Jeg tror ikke med min Smule Forstand, at disse Bakker

med Klippeundergrund, der findes i New Brunswick, egner sig til stort andet end Kartofler, og det er efter en dansk Landmands Erfaringer ikke godt at have en Ejendom, hvor der kun kan dyrkes en Plante med Fordel. Der kan jo komme en Sygdom i en Plante paa en Egn eller i en Landsdel, saa denne ikke kan dyrkes i en Aarrække. Der er jo Egne i Danmark, hvor der har været Kartoffelbrok. Kommer en saadan smitsom Kartoffel-Sygdom til det østlige Canada, og Staterne forbyder Indførsel, saa er der ikke meget ved at dyrke ene Kartofler. De har ingen Svin, ingen Besætning til at aftage dem og har maaske heller ingen Af sætning for disse Produkter.

Til at farme i det vestlige Canada fordres der større Kapital. Mindre end 2 à 3000 Dollars kan vist næppe gøre det, hvis der skal rentes i nogenlunde gode Distrikter. Komme til at rente en Farm, hvor alt tørres, hagler eller fryser ud hvert andet Aar, det er der ikke mange, der ønsker at vove deres opsparede Kapital paa, og det er jo dér, det vil være nemmest at faa en Farm for dem, der skal have den for lidt Penge.

Det bliver mere og mere vanskeligt selv for en dygtig og sparsommelig ung Mand, at tjene og opspare Kapital til at begynde med. Der anskaffes paa de større Farme store Traktorer, Redskaber og Maskiner, saa der Aar for Aar bliver mindre og mindre Brug for menneskelig Kraft. Hveden køres ind med Lastbiler, hvor der før brugtes Heste; og her kan en Mand med en Bil køre lige saa meget som 5 Spand Heste, endda med 4 Heste i hvert Spand.

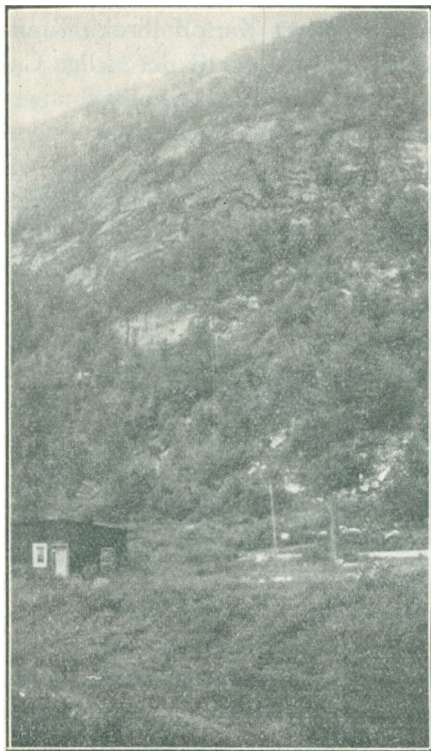
Hvad saa med den vældige Emigration, der fra den gamle Verden gaar til Canada hvert Aar; unge, kraftige Folk, uden anden Kapital end deres bare Næver og kraftige Muskler.

Det første de har Brug for er Arbejde, hvor der kan tjenes Penge til at leve for, medens de rydder Træerne og Stenene, for dér at faa en karrig Afgrøde. Det er her Canada har Brug for de unge Kræfter, ikke til at høste Frugterne af den Jord, der kan dyrkes op med Motorploven,

og med lidt Arbejde kan give en god Afgrøde og Løn, den er forlængst optaget af dem med Kapitalen.

Der er Jord nok i Danmark, der kan købes for 500 Kr. pr. Tønde Land, lige saa god som det, der i Canada koster 50 Dollars pr. Acres. I Danmark kan der leves paa

15—20 Tdr. Land ligesaa godt som der i Canada kan leves paa en kvart Sektion, 160 Acres, 120 Tdr. Land, og hvis man saa tillige vil leve og bo ligesaa tarveligt som saa mange i Canada gør det, kunde der nok for mange flere faas eget Hjem i Danmark.

TYPISK STENKLIPPE

En ung Mand i Canada, der vil tjene Penge, maa spare hver Skilling, og forsage alt; de gaar ikke til Byen eller til Sus og Dus hver Lørdag Aften og Søndagen med. Man hører stadig: „Naar jeg faar tjent nogle Penge, saa vil jeg hjem“; men hvormange naar det. Canada rummer for mange, baade unge og ældre, den ene Tanke, Arbejde og

samle Guld. Det er en Dans om Guldkalven, der for manges Vedkommende ender i Afgrunden. Og Grunden er den korte Sommer med Arbejde og den lange Vinter med Arbejdsløshed,

— — —

Da vi kom tilbage fra Vesten stoppede vi op i Edmondston ved de store Papirmøller, hvor der var lovet os Plads,

naar vi kom tilbage. Den nye Papirmølle har været færdig i ca. 1 Maaned, og der gaar mange danske og venter paa de faa Pladser, der endnu er tilbage at besætte inde i Møllen. Vi blev ogsaa lovet at komme ind, og vi gik i otte Dage og ventede, men der kom ingen ind. Saa blev der sagt, at der blev permitteret Folk paa andre Pladser i Fabrikken. hvor der kun arbejdedes om Sommeren, og der vilde blive taget af dem. Vi rejste derfor til Kolonien New Danmark igen. Der gik mange unge Mennesker rundt omkring hos gode Bekendte, og det er ikke ene Lovprisinger, man hører om Canada og Agitationen derhjemme for Landet.

— — —
De fleste Danske, der arbejdede paa Opførelse af Papirmøllen i Edmundston i Sommeren

1928, havde alle først været ude i den danske Koloni, New Danmark, men da der ingen Brug var for de unge Kræfter, blev de af C. P. R.s Agent, Købmand A. Jensen, vist til Edmundston, hvor de, takket være den engelske Formand, der havde lært Danskerne at kende som dygtige Arbejdere, alle blev antaget; ellers havde det ikke set godt ud for mange af dem, da Rejsepengene var opbrugt.

MINDESTØTTE OVER FALDNE SOLDATER

Jeg rejser tilbage til Montreal med den Tanke at rejse hjem, hvis dér heller ikke kunde findes noget Arbejde. Her træffer jeg flere Bekendte, men ingen af dem har kunnet finde Beskæftigelse, end ikke en Malkeplads paa en Farm kunde faas. Der gik et Par unge Ægtefolk, som gerne vilde have haft en saadan Plads for Vinteren; men de kunde ingen finde.

Her træffer jeg ogsaa en ung Forretningsmand fra Heringegnen, han har ogsaa været i Vesten i Sommer og lovsiger det i høje Toner; men det siver ud, at han skal hjem efter Konen og have Fribillet, naar han kan skaffe 15 af sine Landsmænd med derover, ja, han fortæller det selv i Vidners Paahør; han skulde rejse med White Star-Liniens Skibe.

Jeg tænker mig, hvis han nu kunde faa 100 af sine Landsmænd med tilbage, mon der saa ikke kunde blive til at starte en Forretning for i det nye Land, og han kunde jo gøre det om igen næste Aar. En saadan Mand har store Muligheder; men kunde det ikke tænkes, at Samvittigheden kunde vaagne en Gang.

HJEMREJSEN

JEG rejser hjem igen. Denne Gang tager jeg ikke Canadian Pacific. Alle vi Skandinaver, som gjorde Turen sammen over, var enige om, at vi ikke fik nogen god Behandling ombord paa Montcalm.

Jeg løser Billet til Cunard Linien for at prøve denne Linie hjem. Jeg siger Farvel til mange Danske, deriblandt 3—4 Arbejdskammerater. Der var flere Øjne vaade, og Tanken var sikkert: „Gid det var mig, der skulde hjem til Hustru og Børn.“

Jeg gik ombord i Skibet, der er en mindre Baad, 14000 Tons.

Sømændene har travlt med at faa Tovene halet ind og Skibet gjort los. En lille Dampbaad har allerede en Trosse i Forstavnen, og stille glider vi ud af Havnen ud i Floden, hvorefter vi kan klare os selv.

Jeg gaar ned i det anviste Kahytsrum, som jeg skal dele med en ung Sønderjyde og en Tzeckoslovak. De har begge været i Canada $1\frac{1}{2}$ Aar og er blevet træt af Landet og Livet der. Sønderjyden siger, han er blevet nogle Oplevelser rigere, og det har kostet ham $1\frac{1}{2}$ Aar og 25 Pund i Legemsvægt. Han har ogsaa prøvet at undvære Mad i to Dage, og har i de $1\frac{1}{2}$ Aar været Brok tre Gange den første Sommer og iøvrigt døjet adskelligt.

Vi sejler fra Montreal Kl. 10 om Aftenen. Kl. 8 ligger vi stille ud for Quebec, der skal Post afsendes.

Det er et prægtigt Syn, alle de straalende Lys op ad Bjergsiden, et straalende Lyshav, der afspejler sig i Floden.

Vi gaar til Køjs, og næste Morgen har vi stærkt Snevejr. Vi tænker, mon vi skal faa Snestorm over Atlanterhavet. Men da vi kommer ud paa Atlanten er det godt Vejr.

Naar der ringes til Spisning, møder alle Mand op; det er den eneste Afveksling, foruden lidt Musik engang imellem.

Næste Morgen, da vi vaagnede, blev vi gynget en Del i Køjerne. Vi kom op, og det tegnede til en regulær Storm. Underdækket blev lukket og en smal Plads paa Overdækket blev indhegnet med Tov, og der blev hængt Fareskilte ud, Folk skulde passe paa, og vi blev indøvede i Brugen af Redningsbælterne og hvorledes vi havde at forholde os, naar Dampfløjten lød med 4 lange Brøl. Hvide Skumtoppe rejste sig paa Bølgerne, de saa vrede ud. Skibet rejste sig undertiden paa Agterenden som en stejlede Hest; men den kraftige Skrue drev det frem, op over den mægtige Bølgekam som en Nøddeskal. Idet vi saa gik ned i Bølgedalen indhentede den store Bølge os, og som i afmægtig Vrede gav den os en ordentlig Overhaling ind over Bagenden af Skibet, saa Vandet strømmede ud over Rælingen, naar Skibet rejste sig.

Vi kunde snart mærke, at der manglede nogle ved Maaltiderne, og dem, der var, sad og saa paa Maden, som om de havde Lede ved den, og en og anden listede stille af. — Skibet kunde lige med et krænge volsomt, saa Tallerkener, Skeer og Gaffler rutchede ned til den ene Ende af Bordet (der er Rækværk om Bordet) hvor hver fik travlt med at finde sit.

Sømændene trøstede os med at Stormen vilde holde sig, til vi kom i Land. De følgende Dage var det næsten, som om de fleste af Passagerene havde forladt Skibet; de mest modige listede stille omkring holdende sig ved Rækværk, og hvad, der var at faa fat i.

En Aften, alle Døre og Luger blev lukket og skruet særlig godt fast, var vi belavet paa en ordentlig Gyngetur;

vi kunde ikke faa Søvn i vore Øjne, vi trillede fra den ene Side af Køjen til den anden.

Efter 3 Dages Forløb stilnede Stormen lidt af, og vi begyndte at trække Vejret friere og vi maatte bevæge os paa øverste Dæk. Passagererne begyndte igen at møde ved Spisetiderne.

Der var 4 unge Mennesker med Skibet, som blev hjemsendt efter udstaaet Straffetid. Men hvad de havde bedrevet, fik vi jo ikke at vide. Der var en ung dansk Bager-svend og en 17aarig Tzekoslovak, han havde været paa Vej før Høst, men var stukket af fra Politiet ved at kravle ud af Togets W. C.-Vindue, medens Toget kørte med 30 Miles Fart. Han slap godt fra det, gik paa Høstarbejde og tjente 165 Dollars inden Politiet fandt ham igen. Man fik uvilkaarlig ondt af ham, han saa saa god ud, kun en ren Dreng.

Danskeren saa mere forslagen ud; han vil løbe igen i England, hvis han kan faa Lejlighed til det, han vil nemlig ikke hjem til Danmark.

Man begynder nu at ane Land. Dækkene tages af Lugerne og Matroserne sorterer Bagagen.

Vi skal anløbe Frankrig og sætte en Del Passagerer af dér; min Rejsekammerat, den unge Sønderjyde, gaar i Land i Frankrig og tager til Paris, derfra til Hamborg for at besøge en Søster og saa hjem til Sønderborg til Far og Mor. Han har set mere af Verden end de fleste i hans Alder, og han har ikke tabt ved det, han har lært at stole paa Gud, naar Farerne truer ude i den store Verden, hvor han har været Døden nær. Han er en af den Slags, der er for faa af, Vi ønsker ham Lykke og Held for Livet.

Der er Koncert i Eftermiddag, nu er Folk ved at komme sig efter Søsnygen, og Humøret kommer tilbage. Kl. 8 skal vi være i Cebro, saa vi faar kun Lysene at se i Byen. Begge mine Kahytsfæller forlader Skibet, idet ogsaa Tzekkeren gaar i Land i Frankrig, og jeg bliver ene Mand i Kahytten. I Morgen skal vi være i London.

Aviserne som bliver falbudt ombord, rives bort. Særlig Englænderne er spændt paa at se, hvad der er passeret i

de 8 Dage, vi har været isoleret fra Omverdenen. Naar man har været i Canada ude paa Prærien, synes man ogsaa man har været spærret ude fra Civilisationen. Vi har jo kun faaet Bud om, hvad der er sket i vor allernærmeste Kreds, men ikke, hvad der er passeret ude omkring i Verden.

Vi traf i Dag en ung Mand, der har været i Canada i $1\frac{1}{2}$ Aar, han er i denne Tid bleven helt Canadier, „taler engelsk som en Indfødt“ og taler nødigt med Danske, da han i de $1\frac{1}{2}$ Aar har været mellem ene Englændere, og husker nu ikke ret godt at tale dansk, det engelske falder ham saa meget mere naturligt. Vi har været her paa Skibet nu i 8 Dage, og først i Dag opdagede han, at vi var Danske,

Det er Søndag Morgen. Vi har sejlet op ad Kanalen hele Natten og har faaet en rolig Søvn, vi er ikke bleven vugget, kun en let Sitren af Maskinen eller Skruen i Vandet.

Englands Kyst kommer tilsyne. Stejle Kridtbanker hæver sig ud imod Kanalen som om det var Møens Klint, Fyrene blinker endnu i den svage Morgendæmring, Kysten bliver flad, med Byer og grønne Marker.

I Canada er alt stivnet for en Maaned siden i Vinterens Kulde og Sne, som holder sit haarde Dække over Jorden til først i Maj Maaned, Saa hellere Taage og Regn, som her over England; her kan Vinterens Kulde ikke holde sit kolde, faste Tag, men maa somme Tider vige for sin Overmand, Varmen og det milde Vejr. Det er som et Haab om, at det igen skal blive Foraar og Sommer.

Vi stopper nu op. Skibet lader Ankeret gaa; en lille Dampbarkasse skal bringe os i Havn. Vi er nu i England og kommer godt i Toget. Vi skal køre 22 engelske Mil ind til London. Det er et dejligt Land, Markerne er grønne nu, som da vi rejste i April Maaned, Engene staar mørkegrønne med frisk Græs, Køerne og Hestene staar endnu paa Græs; i England er der 8 Maaneders Sommer, med kun 4 Maaneders Vinter. I Canada er det omvendt med 8 Maaneders Vinter og 4 Maaneders Sommer.

Men heller ikke i England har alle det godt. Der er kun faa, der nyder godt af Landets Naturskønhed og lange

Sommer. Det er ialtfald ikke dem, der bor i de smaa Fabriks-huse, som ligger klumpet sammen paa en lille Plads.

Udover Landet ligger der nogle enkelte Herregaarde, disse ejer al Jorden. Dersom Jorden blev stykket ud i smaa Lødder lig Danmark, da kunde der mange nyde den Lykke, at bo i den skønne Natur.

En Mand skal i Vesten i Canada for at leve godt have 500 Tdr. Land, i Danmark 25—30 Tdr. Land og i England 10—15 Tdr. Ld.; men det er Kapitalen der ejer Jorden ligesaavel i England som i Canada — ja ogsaa i Danmark,

Vi ankommer til London, denne Verdens største By. Paa Stationen bliver vi hentet af en Bil og kørt til et Hotel, dér skal vi være til i Morgen Eftermiddag. Vi er tre Danske og to Hollændere, to pæne unge Mænd, der har været paa Rundrejse i De forenede Stater og Canada, over England hjem, samt en tysk Familie, der vender tilbage efter et halvt Aars Forløb, skuffede som saa mange.

Færdselen i London gaar venstre om i Modsætning til andre Lande, hvor man kører højre om. Det er ikke Usandhed, naar der siges, at London er en beskidt By; alle Kuske, Chauffører og Sporvognskonduktører er sorte af Kulstøv, og paa alle Rækværker, Gitre og Statuer ligger der et tykt Lag Støv; der ligefrem staar en Sky af Os og Kulstøv over Byen og Omegnen. Men der er ogsaa mange flotte, rigt smykkede Kvarterer; der er hele Gader, hvor der kun findes Hoteller, det ene flottere end det andet, det gælder jo om at være Numer 1 ogsaa paa dette Omraade.

Gaar man langs med Forretningerne og studerer Pri-serne, vil man se, at de staar paa Højde med Canadas, hvad Fodtøj og Klædevarer angaar, men betydeligt over, hvad det koster i Danmark.

Vi undrer os over, at man i London sjældent kører med mere end én Hest, kører man med to, gaar den ene foran den anden; det er store, kraftige Bryggerheste, med meget tungt og svært Seletøj, man anvender. Man synes næsten Hesten har nok i at bære det.

Der bruges ikke saa meget Lastautomobiler som i Danmark. Droskebilerne var alle smaa og kørte med Kalesche til at slaa ned, naar Vejret er godt; de kører alle sindigt og roligt, ikke med den Fart, der køres i Canadas Byer, endskønt der er en uhyre Færdsel i Strøggaderne, til Tider et helt Kaos,

Men lad os komme fra London, vi faar uvilkaarlig en Følelse af at blive sorte baade udvendig og indvendig, saa tyk er Luften af Os og Kulstøv.

Vi skal afsted Kl. 6 $\frac{1}{2}$ med Toget til Harwick. Inden vi rejste fra London fik vi at vide, at en stor tysk Fragtdamper paa 12,000 Tons, lastet med Hvede, var gaaet under 7 Timers Sejlads bag os i Atlanterhavet. Lugerne var blevet slaaet i Stykker af Stormen og der var gaaet Vand ind til Hveden, som var buldnet ud og havde sprængt Skibet.

Vort Skib havde haft Føling med den synkende Damper hele Tiden, men der var to Dampere nærmere end os, der kom den til Hjælp i god Tid, men Søerne var saa voldsomme, at Baadene blev knuste mod Skibets Sider, Der skulde efter Telegrammer være druknet 114 Mennesker, kun 13 Mand blev reddet; det gyste i os ved Tanken om at det kunde have været os.

Vi fik samtidig at vide, at den danske Baad vi skulde med til Esbjerg, paa Vejen til England var blevet forsinket 12 Timer og havde haft en frygtelig Tur. Der blev nogle Stykker af Passagererne i England, de vilde vente paa bedre Vejr; men vi var 13, som tog afsted med Toget, haabende paa en lykkelig Overfart over Nordsøen.

Vi siger England Farvel med dets Skikke og dets Mad, alle deres Supper med de fine franske og engelske Navne, som vi danske døjer med at spise.

Vi kommer ombord i den danske Damper „Dronning Maud“, og har nu ligesom hjemlig Grund under Fødderne.

Sovepladserne blev os anvist, og der blev kaldt til The. Straks vi kommer til Bordet lyder det rundt omkring: „Nu skal vi have Rugbrød, det er længe siden, vi har smagt

det“, og vi spiser alle Rugbrød med det gode danske Smør som en Herreret, det smager os bedre, end de fine Retter. vi fik paa Skibet,

Da vi vaagner om Morgen, har vi alle en dygtig Hovedpine; vi har nemlig faaet en ordentlig Gyngetur om Natten. Da Klokken lyder til Frokost lister nogle enkelte op: men kommer straks tilbage og undskylder sig med, at de har ingen Appetit. De lister stille til Køjs igen.

Serveringsjomfruen kommer og spørger, om der ikke er flere, der vil op og spise, eller om de vil have Maden bragt ned. En københavnsk Barbér, en rask, slagfærdig Fyr, mener, at han har god Appetit, naar han blot faar Maden bragt ned. Frøkenen kommer med en Portion, og han bliver placeret paa Knæene ved en større Kuffert, og kiler paa Rugbrødet for anden Gang; han er dog straks færdig. Nej, det smager ikke godt i Dag, siger han. Dér laa vi, alle vi stolte Canadifarere. Atlanterhavets Bølger klarede vi saa nogenlunde, men Nordsøens smaa krappe Søer kunde vi ikke taale — eller var det Rugbrødet, vi ikke kunde taale?

Da det blev Aften listede en sig op paa Dækket, og han kom tilbage og meldte, at nu kunde vi se Lysene i Esbjerg. Vi fattede paany Mod, der blev Travlhed med at komme ud af Køjerne og faa Randselen pakket igen. En mindre Motorbaad slæber os ind til Kajen, og der modtages vi af ivrige Toldembedsmænd, der nok mener, at alle disse fra de store Muligheders Land hjemvendte Landsmænd selvfølgelig har Kufferterne fulde af Silketøjer og andre toldpligtige Varer; men Skuffelsen er stor, der findes kun gammelt opslidt Tøj.

Vi spredes ud over det gamle Land, og er vist alle enige om at have oplevet og set mere ondt end godt, og er bleven rigere paa Erfaringer end paa Guld. Og vi siger med Digteren: „I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme, der har jeg Rod, derfra min Verden gaar.“

FORHOLD, DER MAA TAGES I BETRAGTNING

JEG tror bestemt, at den Jord der er værd at dyrke og let at opdyrke, for lang Tid siden er optaget af dem med Kapitalen, — hvad kan det hjælpe, at der endnu henligger store Strækninger uopdyrket Land, naar det ligger paa Rigsmænds Hænder i Canada og Staterne, og disse spekulerer i at faa det drevet saa højt i Vejret som muligt.

Der raabes saa meget om, at der ingen Skat er i Canada, var det ikke bedre, om der var en Skat paa Jorden, saa det ikke kunde betale sig at lade den ligge uproduktiv hen for at spekulere med den,

Derimod er der forskellige Steder Skat for at faa Lov til at arbejde, hvor der er store Fabriker og lignende. Det er i Canada ligesom i Europa, Jorden er i Hænderne paa Kapitalen, og søges paa forskellig Maade drevet saa højt op i Pris som muligt; en af disse er, at faa saa mange unge Kræfter derover som muligt og derved Efterspørgsel efter Jord. Det er nemlig hele Tiden Landarbejdere og Landmænd, der agiteres stærkest for; men det er jo bevisligt, at det er Haandværkere og Fagfolk der tjener de største Penge og har størst Mulighed for at komme i Gang.

Samtidig med at der arbejdes meget stærkt paa at faa Folk, unge Landarbejdere, til at rejse ind i Landet, saa arbejdes der lige saa stærkt paa Maskinteknikens Omraade paa at gøre dem overflødige, idet Lønnen derved drives

ned, og det bliver mere og mere vanskeligt at tjene Penge til at købe Jord for.

Dem der er kommen godt i Gang det er dem der har faaet fat i et Stykke Jord, inden der gik Spekulation i det.

Jeg synes, det er mere end sørgelige Forhold, at de store kapitalistiske Selskaber og Dampskibsruter, baade vore egne og de store udenlandske, for at tjene deres egne Interesser og holde deres Pengekasser fyldte ved en mægtig Agitation ved Agenter, Bøger og Blade, og hvad de ellers kan finde paa for at drage unge Mennesker og ældre med ud til en Kamp og Arbejdsløshed, som er værre end i de gamle Lande. Ja, vor egen Presse hjælper dem; de tjener jo mange Penge paa Avertissementer fra de store Dampskibsselskaber og optager ikke gerne Indlæg fra nogen af de skuffede Landmænd, som gaar derovre lige saa fattige som da de rejste ja, maaske fattigere, for dengang havde de Livsmodet. Nu vil de ikke være bekendt at rejse hjem og bekende, at de ikke kunde tjene mere end til Livets Ophold, det kunde saa være, at gode Venner og Bekendte vilde se ned paa dem og tro, at de havde for lidt Energi eller ogsaa, at Længslen hjem havde været for stor for dem. Nej, saa hellere skriv hjem, at de har det godt og tjener gode Penge, for at komme hjem og fortælle, at det er et daarligt Land uden Arbejde, og at dem, der har skrevet hjem, at de har et stort Gods paa 3—400 Acres Land, som viser sig at være en lille forsult Farm, og dem, der har sendt Billeder hjem af Familien i en flot Bil med Manden ved Rattet, og vedkommende Familie saa ingen Bil har, og saadan fremdeles, det er der ingen der tror, Canada er et godt Land, saalænge der bliver reklameret saa stærkt for det af Bladene og Kapitalen.

Det ser lidt underligt ud, at C. P. R. og C. N. R. udelukkende bruger Polakker til deres Nybygninger og Reparationer ved Jernbanelinierne, bruger den billigste Arbejds-kraft, de kan faa, ved at benytte de mindst oplyste Arbejdere, dem de véd, kan leve mest nøjsomt og som de kan byde mindst i Løn.

Det viser sig, at andre benytter den samme Fremgangsmaade. Det var vist Chevroletfabrikerne, der i Sommer byggede en stor Samlefabrik i Regina i Saskatchewan, og de bød to danske Mænd 15 Cents i Timen, det bliver i 10 Timer $1\frac{1}{2}$ Dollars, saa de skulde være heldige for at tjene saa de kunde leve som ordentlige Mennesker, naar de skulde give 8 Dollars om Ugen for Kosten. Fabriken henviste til, at det kunde de faa Polakker nok for. Disse to Mænd var endda Sproget mægtig, det bliver jo tit gjort gældende, at det er en afgjort Betingelse for at faa en god Plads.

Naar disse Selskaber i deres Reklamer skriver, at de gør alt for, at Imigranterne kan blive tilfredse og faa en god Start, og at de arbejder paa langt Sigt for at faa Jorden besat, og faa den dyrket op, saa deres Jernbaner kan faa en stor Fragt at køre med. Alle disse stortalende Fraser, som alle bliver fyldt med, inden de rejser, opdager, vi om ikke før, saa naar vi kommer derover, at det er beregnet til at tage os rigtigt godt ved Næsen med.

Det er først de senere Aar, der er bleven agiteret saa voldsomt for Canada, siden den økonomiske Krise er kommen til at trykke haardere og haardere i de gamle Lande, og siden Staterne lukkede af for den store Indvandring, da er det, at de store Selskaber maa finde en Plads, hvortil de kan sende den gamle Verdens af Maskiner og Teknikens Opfindelser overflødiggjorte Mennesker og Arbejdskraft, saa de kan faa Fragt til deres store Dampere og holde dem i Drift.

Selv om der i et Land som Canada kan leve flere Mennesker, end der nu gør, da skal det ske i en rolig Udvikling. Det er jo begrænset, hvad Landbruget kan aftage med den ensidige Dyrkning af Korn til Salg. Ved Industrien er det meget vanskeligt at faa Plads, da der er nok i Forvejen. Saa er der jo Udvindingen af Kul, Sølv og Metaller af forskellig Slags, som Landet jo er rigt paa; men hvad kan det hjælpe; den fattige Mand kan ikke drage det op med de bare Hænder, og kan endda meget vanskeligt

faa Arbejde med at grave det frem, dér bruges jo ogsaa store Maskiner.

Ja der siges, at naar en Mand køber et Stykke Jord, kan han ikke faa Skøde paa det, uden at Staten eller C. P. R. forbeholder sig Retten til det, hvis der findes Kul eller Metaller deri. Saa det kan ikke lade sig gøre at finde en Guldmine og selv tage den i Besiddelse.

Naar en canadisk Minister sidste Sommer i Danmark udtalte, at Canada var et rigt Land, det manglede blot Arbejdskraft, da er det sidste en stor, bevidst Usandhed. Sidste Foraar, i Maj Maaned, gik der i Vinnipeg 5000 Emigranter, som der ikke kunde skaffes Plads til. Det alene beviser, at der ingen stor Mangel er paa Folk, og naar vi saa regner dem til, der bliver sendt ud til Pladser, hvor der ingen Pladser er.

Der er ogsaa mange, der faar billige Folk gennem Selskaberne, idet der i Reglen ingen Løn loves, før Manden kommer paa Pladsen, da byder Farmeren ham 15—20—25 Dollars for en Maaned. Vedkommende Mand bliver der næppe mere end én Maaned for den Løn, og der er da Plads til den næste,

Hvilke kristne Folk ynkes ikke, naar de læser om, hvorledes der blev handlet med Negrene, og hvordan de blev behandlet med Sult, Pisk og lignende. Dog vil nogen maaske sige, at det var en lavere Klasse Mennesker, der var bestemt til at være Slaver.

Oplysningen og Kristendommen har dog lavet Love, hvorved det er ulovligt at handle med sine Medmennesker, og streng Straf derfor.

Hvor længe skal vi finde os i, at der handles med den fattige Mand i vor Befolkning, handles med dem paa den Maade, at der af de store kapitalistiske Selskaber sendes Mænd derover med fri Rejse og Ophold for at male Landet med fine Billeder, og at ansvarsløse Agenter lover dem gode Pladser og tager deres sidste Skillinger i Form af Bilet, og saa disse Rejseledere og Agenter, der her hjemme skal samle en Flok sammen og føre dem derover. 15 Mand

giver en 1. Klasses Returbillet, vil saa 100 Mand give ca. 1500 Dollars, en god Aarsindkomst med en Lystrejse til Canada.

Der staar i de to første Bud:

Du skal elske Herren din Gud
og din Næste som dig selv.

Kan kristne Folk være med i en saadan Forretning?

NU maa Læseren af denne Bog endelig ikke tro, at jeg vil raade Folk fra at rejse til Canada; nej, det lader jeg staa til hver især, som har Mod og Lyst til at prøve Lykken i et fremmed Land. Der er selvfølgelig endnu store Chancer i saa stort et Land for enkelte, som har Held med sig og kan faa lidt Rygstød af Familie, eller for dem, der har forstaaet at skaffe sig gode Venner, som kan og vil hjælpe dem frem.

Det store kapitalstærke Firma, Canadian Pacific, laaner til en Familieforsørger 60 pCt. af det, det koster at faa Familien derover; men hvad hjælper det, naar Manden ikke kan finde en Beskæftigelse, hvorved han kan forsørge dem, eller blot holde Arbejde hele Aaret.

Kunde der findes en Maade, hvorved de enten kunde give dem en af deres mange Farme i Rente eller give dem Beskæftigelse om Vinteren, ikke blot for Føden, men saadan, at en dygtig Mand kunde se, at der var Udsigt til at faa sin Familie derover, og faa noget for sig selv, da gik der ikke saa mange unge Mænd, der har tabt Modet, fordi de ikke kan tjene saa meget, at de kan forsørge Familien i det gamle Land eller samle sammen til at faa dem til Canada, og heller ikke saa mange vendte skuffede tilbage. Thi som flere har sagt, hellere leve i Danmark og være fattig, end gaa i Canada uden Udsigt til at komme til at leve sammen med sin Familie.

Før en saadan Tanke eller et saadant Tilbud er kommen enten fra C. P. R. eller C. N. R., skal gifte Mænd overveje dette Skridt meget nøje, om de kan undvære deres Familie i en lang Række af Aar, jeg tror, de bliver lange.

Andreas Nielsen.

RETTELSER

- Paa Side 13, 12. Linie fra oven, staar: Edmonton, læs: Edmundston.
" " 14, under Billedet, staar: Edmonton, læs: Edmundston.
" " 16, 12. Linie fra oven, staar: Farmer, læs: Tømrer.
" " 28, 9. Linie fra oven, staar: Ontario, læs: Manitoba.
" " 28, 10. Linie fra neden, staar: Haverne, læs: Hvedemarkerne.
" " 29, 9. Linie fra oven, staar: Kvæget, læs: Hvede.
" " 30, 13. Linie fra oven, staar: Montreal, læs: Manitoba.
-

INDHOLD

	Side
Forord.....	5
Overfarten og Ankomsten.....	7
Høsten i Vesten.....	17
Sandheden om Canada.....	19
Den mægtige Agitation.....	37
De store Fremtidsmuligheder.....	41
Hjemrejsen.....	47
Forhold, der maa tages i Betragtning.....	54
